

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1991/21

Karar Sayısı : 1992/42

Karar Günü : 29.6.1992

R.G. Tarih-Sayı :31.03.1993-21538

İPTAL DAVASINI AÇAN : Sosyaldemokrat Halkçı Parti TBMM Grubu Adına Grup Başkanı Erdal İNÖNÜ.

İPTAL DAVASININ KONUSU : 3.4.1991 günlü, 3708 sayılı "2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bu Kanuna Dört Ek Madde Eklenmesi ve Bir Ek Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun"un 1., 2., 4., 7. maddelerinin 2547 sayılı Yasa'da yapılan değişikliklerle bu Yasa'ya eklediği Ek. 18., Ek. 19., Ek. 20. maddelerinin Anayasa'nın 2., 6., 10., 42., 88., 89., 104., 123., 130., 131. ve 161. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

II- YASA METİNLERİ :

A. 3.4.1991 günlü, 3708 sayılı Yasa'nın İptali İstenen Maddeleri Şunlardır :

1. "MADDE 1.- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 3 üncü maddesinin (c) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

c) Yükseköğretim Kurumları : Üniversiteler ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuarlar, meslek yüksekokulları ile uygulama ve araştırma merkezleridir.

Yüksek teknoloji enstitüsü, özellikle teknoloji alanlarında yüksek düzeyde araştırma, eğitim-öğretim, üretim, yayın ve danışmanlık yapan, kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip bir yükseköğretim kurumudur."

2. "MADDE 2.- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 5 inci maddesinin (f) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

f) Üniversiteler ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların içindeki fakülte, enstitü ve yüksekokullar, kalkınma plan ve programlarının ilke ve hedefleri doğrultusunda ve yükseköğretim planlanması çerçevesinde Yükseköğretim Kurulunun görüşü veya önerisi üzerine kanunla kurulur."

3. "MADDE 4.- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun Ek 2 nci maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vakıflarca kurulacak yükseköğretim kurumlarına, en az iki fakülteden oluşması, Fen ve Edebiyat alanlarıyla ilgili eğitim prog ramlarının bulunması ve eğitim-öğretim ve araştırma düzeyinin en az o ilde, o ilde yoksa en yakın ildeki Devlet üniversitesindeki eğitim-öğretim ve araştırma düzeyinde olduğunun tespiti halinde, kanunla üniversite adı verilebilir. Vakıflarca kurulmuş bir yükseköğretim kurumunun yukarıda sayılan niteliklere sahip olup olmadığını

belirten esaslar Milli Eğitim Bakanlığının ve Devlet Planlama Teşkilatının uygun görüşü alınarak, Yükseköğretim Kurulunca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir."

4. "MADDE 7.- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa aşağıdaki dört ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 18.- Vakıflar tarafından kurulmuş yükseköğretim kurumlarına eğitim-öğretim ve araştırma tesisleri, öğretim üyesi lojmanları, öğrenci yurtları, sosyal ve kültürel tesisler kurmak üzere, Bakanlar Kurulu kararıyla, Hazine veya muvafakatlari alınmak suretiyle, kamu tüzelkişilerine ait arazi ve tesisler tahsis edilebilir. Bu şekilde tahsis edilen arazi ve tesisler, başka gerçek ve tüzelkişilere devredilemez.

Vakıflarca kurulmuş yükseköğretim kurumlarından eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerini en az iki eğitim-öğretim yılı sürdürmüş olanlara, talepleri halinde, o yükseköğretim kurumunun eğitim-öğretim, araştırma, kütüphane ve yatırım masrafları ile diğer cari harcama kalemleri için Yükseköğretim Kurulunun teklifi üzerine Milli Eğitim Bakanlığının görüş ve önerisi ile Bakanlar Kurulunca tespit edilecek esaslara göre kendi bütçesinde öngörülen miktarın % 45'ini geçmemek kaydıyla her yıl Devlet yardımı yapılır. Bakanlar Kurulunca esaslar tespit edilirken yardımın yapılacağı yükseköğretim kurumunun araştırma çalışmalarının düzeyleri dikkate alınır. Devlet yardımı, ilgili yükseköğretim kurumunun müracaatı üzerine Milli Eğitim Bakanlığının görüş ve önerisi ile Bütçe Kanununun her yıl bu maksatla ayrılan ödenekten iki eşit taksit halinde Maliye ve Gümrük Bakanlığınca yapılır.

Yardım alan yükseköğretim kurumu her yıl Nisan ayı sonuna kadar bir önceki yılın gelir ve giderlerini Maliye ve Gümrük ve Milli Eğitim bakanlıkları ile yükseköğretim Kuruluna göndermek zorundadır."

"EK MADDE 19.- a) Yükseköğretim Kurulunun olumlu görüşü alınmak suretiyle, Milli Eğitim Bakanlığının önerisi üzerine uygun görülen üniversitelere Bakanlar Kurulu kararıyla özel statü vere bilir. Özel statü verilen bir üniversite, dokuz kişilik bir Üst Yönetim Kurulu tarafından yönetilir. Üst Yönetim Kurulunun rektör dışında sekiz üyesinden ikisi Milli Eğitim Bakanlığı, ikisi Yükseköğretim Kurulunca gösterilecek 3 misli aday arasından Cumhurbaşkanınca atanır. Cumhurbaşkanı gerektiğinde yeni adayların tespitini isteyebilir. Cumhurbaşkanı tarafından onaylanmayanların yerine yeni adayların seçilmeleri iki hafta içinde yapılmadığı takdirde, Cumhurbaşkanınca doğrudan atama yapılır. Üyelerin geri kalan dördü ise Cumhurbaşkanınca doğrudan atanır. Üst Yönetim Kurulu üyeleri yaş haddi hariç Devlet memuru olma niteliğine sahip olan ve toplumda temayüz etmiş kişiler arasından seçilir. Bu üyelerin görev süresi altı yıl olup her üç yılda bir yarısı yenilenir. Süresi sona eren üyelerin yeniden seçilmesi mümkündür. Herhangi bir nedenle üyeliğin normal süreden önce sona ermesi halinde, eski üyenin kalan süresini tamamlamak üzere yenisi seçilir.

Rektör dışındaki üyeler fahri olarak görev yapar. Bunlara toplantılara katılmak için yaptıkları masraflar dışında herhangi bir ad altında üniversiteden ödeme yapılmaz.

Bu üniversitelerde rektör, Üst Yönetim Kurulunun rektör dışındaki üyelerinin göstereceği dört aday arasında Cumhurbaşkanınca, dekanlar ise rektörün göstereceği üç aday arasından Yükseköğretim Yürütme Kurulunca atanırlar.

b) Özel statü verilen üniversitelerdeki öğretim elemanları ve diğer personel, diledikleri takdirde, eski statülerinde görevlerine devam edebilecekleri gibi, Üst Yönetim Kurulunca tespit

edilen esas ve usullere göre sözleşmeli olarak da atanabilirler. Sözleşmeli olarak çalışanlardan isteyenlerin TC. Emekli Sandığı ile ilişkileri devam eder.

c) Özel statü verilen üniversitelerin her birinde, o üniversitenin kendi özelliklerine ve kuruluş amacına uygun olarak gelişebilmesi, öğrencilerin sosyal ihtiyaçlarının karşılanması ve üniversitenin her türlü faaliyetleri sonucu yarattığı kaynaklarını etkili ve verimli bir biçimde kullanabilmesi amacı ile Üst Yönetim Kuruluna bağlı bir işletme hesabı tesis edilir.

İşletme hesabının başlıca gelir kaynağı, öğrenci başına gerçek maliyete göre tespit edilen öğrenim ücretidir. Bu ücretin bir kısmı Devlet, diğer kısmı öğrenciler tarafından karşılanır. Her eğitim-öğretim yılına ait öğrenci başına gerçek maliyetler, Üst Yönetim Kurulunun teklifi, Devlet Planlama Teşkilatının uygun görüşü ile Maliye ve Gümrük ve Milli Eğitim bakanlıkları tarafından birlikte belirlenir. Öğrenim ücretinin Devletçe karşılanacak kısmı ise, Bakanlar Kurulunca tespit edilir.

Öğrenci başına tespit edilen öğrenim ücretinin devletçe karşılanan kısmı için gerekli ödenekler ilgili üniversite katma bütçesinin transferler tertibine konur ve buradan işletme hesabına aktarılır. Aktarma, öğrencilerin kayıt sırasında bütçe dairesi başkanlığından alacakları çeklerin öğrenciler tarafından işletme hesabına yatırılmasıyla gerçekleştirilir ve bunların toplamı her yıl iki eşit taksitte üniversiteye ödenir.

Öğrenim ücretinin öğrencilerce karşılanacak kısmı, kayıt sırasında öğrenciler tarafından işletme hesabına yatırılır. Bu kısmın öğrencilere ne ölçüde Devlet tarafından borç verileceği, ödeme usulleri ile bunları Devlete borçlanmak suretiyle ödemek isteyen öğrencilerin Devlete olan borçlarının ne şekilde ödeneceği, Maliye ve Gümrük Bakanlığının görüşü ile Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

İşletme hesabı, 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu ile 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa tabi değildir.

İşletme hesabının diğer gelir kaynaklarına, gider kalemlerine, harcama ve satın alma ile denetimine ilişkin usul ve esaslar, Yükseköğretim Kurulunun teklifi, Milli Eğitim Bakanlığının uygun görüşü ile Maliye ve Gümrük Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

d) Üst Yönetim Kurulu üyelerinin diğer görev ve yetkileri, Yükseköğretim Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir."

"EK MADDE 20.- a) Hacettepe Çocuk Sağlığı Enstitüsü Vakfı, Hacettepe Tıp Merkezi Vakfı ve Hacettepe Üniversitesi Vakfı tarafından müştereken kurulmuş olan yükseköğretim kurumuna kamu tüzelkişiliğine sahip olmak üzere "Bilkent Üniversitesi" adı verilmiştir.

b) Vakıflar Genel Müdürlüğünün mütevellisi bulunduğu (Bezm-i Alem Valide Sultan Mazbut Vakfı) tarafından kurulan Yükseköğretim Kurumuna (Bezm-i Alem Üniversitesi) adı verilmiştir.

Bu Kanunun yürürlüğe girmesini takip eden üç ay içinde Bezm-i Alem Valide Sultan Mazbut Vakfının eğitimle ve sağlık hizmetleriyle ilgili akarat ve hayratı bütün hakları ve vecibeleriyle bu Üniversitenin tüzelkişiliğine tahsis olunur ve Üniversite kurulmuş organlarıyla ve görevleriyle birlikte faaliyetine aynen devam eder."

B. DAYANILAN ANAYASA KURALLARI :

İptal İsteminde Dayanak Gösterilen Anayasa Maddeleri de Şunlardır :

1. "MADDE 2.- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

2. "MADDE 6.- Egemenlik, kayıtsız şartsız Milletindir.

Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır.

Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisini kullanamaz."

3. "MADDE 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

4. "MADDE 42.- Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.

Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.

Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz.

Eğitim ve öğretim hürriyeti, Anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz.

İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır.

Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak, kanunla düzenlenir.

Devlet, maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özet eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.

Eğitim ve öğretim kurumlarında sadece eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme ile ilgili faaliyetler yürütülür. Bu faaliyetler her ne suretle olursa olsun engellenemez.

Türkçe'den başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez. Eğitim ve öğretim kurumlarında okutulacak yabancı

diller ve yabancı dille eğitim ve öğretim yapan okulların tabi olacağı esaslar kanunla düzenlenir. Milletlerarası andlaşma hükümleri saklıdır."

5. "MADDE 88.- Kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir.

Kanun tasarı ve tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülme usul ve esasları İçtüzükle düzenlenir."

6. "MADDE 89.- Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlar.

Yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları, bir daha görüşülmek üzere, bu hususta gösterdiği gerekçe ile birlikte aynı süre içinde, Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir. Bütçe kanunları bu hükme tabi değildir.

Türkiye Büyük Millet meclisi, geri gönderilen kanunu aynen kabul ederse, kanun Cumhurbaşkanınca yayımlanır; Meclis, geri gönderilen kanunda yeni bir değişiklik yaparsa, Cumhurbaşkanı değiştirilen kanunu tekrar Meclise geri gönderebilir.

Anayasa değişikliklerine ilişkin hükümler saklıdır."

7. "MADDE 104.- Cumhurbaşkanı Devletin başıdır. Bu sıfatla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletinin birliğini temsil eder; Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını gözetir.

Bu amaçlarla Anayasanın ilgili maddelerinde gösterilen şartlara uyarak yapacağı görev ve kullanacağı yetkiler şunlardır :

a) Yasama ile ilgili olanlar :

Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü Türkiye Büyük Millet meclisinde açılış konuşmasını yapmak, Türkiye Büyük Millet Meclisini gerektiğinde toplantıya çağırarak,

Kanunları yayımlamak,

Kanunları tekrar görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri göndermek,

Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğü takdirde halkoyuna sunmak,

Kanunların, kanun hükmündeki kararnamelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün, tümünün veya belirli hükümlerinin Anayasaya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesi ile Anayasa Mahkemesinde iptal davası açmak,

Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin yenilenmesine karar vermek,

b) Yürütme alanına ilişkin olanlar :

Başbakanı atamak ve istifasını kabul etmek,

Başbakanın teklifi üzerine bakanları atamak ve görevlerine son vermek,

Esas Sayısı : 1991/21
Karar Sayısı : 1992/42

Gerekli gördüğü hallerde Bakanlar Kuruluna başkanlık etmek veya Bakanlar Kurulunu başkanlığı altında toplantıya çağırarak,

Yabancı devletlere Türk Devletinin temsilcilerini göndermek, Türkiye Cumhuriyetine gönderilecek yabancı devlet temsilcilerini kabul etmek,

Milletlerarası andlaşmaları onaylamak ve yayımlamak,

Türkiye Büyük Millet Meclisi adına Türk Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanlığını temsil etmek,

Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar vermek,

Genelkurmay Başkanını atamak,

Güvenlik Kurulunu toplantıya çağırarak,

Güvenlik Kuruluna Başkanlık etmek,

Başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu kararıyla sıkıyönetim veya olağanüstü hal ilan etmek ve kanun hükmünde kararname çıkarmak,

Kararnameleri imzalamak,

Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebi ile belirli kişilerin cezalarını hafifletmek veya kaldırmak,

Devlet Denetleme Kurulunun üyelerini ve Başkanını atamak,

Devlet Denetleme Kurulunun inceleme, araştırma ve denetleme yaptırmak,

Yükseköğretim Kurulu üyelerini seçmek,

Üniversite rektörlerini seçmek,

c) Yargı ile ilgili olanlar :

Anayasa Mahkemesi üyelerini, Danıştay üyelerinin dörtte birini, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcivekilini, Askeri Yargıtay üyelerini, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi üyelerini, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyelerini seçmek,

Cumhurbaşkanı, ayrıca Anayasa ve kanunlarda verilen seçme ve atama görevleri ile diğer görevleri yerine getirir ve yetkileri kullanır."

8. "MADDE 123.- İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.

İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır.

Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkca verdiği yetkiye dayanılarak kurulur."

9. "MADDE 130.- Çağdaş eğitim- ğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile; ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim- ğretim, bilimsel araştırmaya, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip  niversiteler Devlet tarafından kanunla kurulur.

Kanunda gösterilen usul ve esaslara göre, kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından, Devletin gözetim ve denetimine tabi yükseköğretim kurumları kurulabilir.

Kanun,  niversitelerin ülke sathına dengeli bir biçimde yayılmasını gözetir.

Üniversiteler ile  ğretim  yeleri ve yardımcıları serbestçe her türlü bilimsel araştırmaya ve yayında bulunabilirler. Ancak, bu yetki, Devletin varlığı ve bağımsızlığı ve milletin ve ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği aleyhinde faaliyette bulunma serbestliği vermez.

Üniversiteler ve bunlara bağlı birimler, Devletin gözetimi ve denetimi altında olup, güvenlik hizmetleri Devletçe sağlanır.

Kanunun belirlediği usul ve esaslara göre; rektörler Cumhurbaşkanınca, dekanlar ise Yükseköğretim Kurulunca seçilir ve atanır.

Üniversite yönetim ve denetim organları ile  ğretim elemanları; Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştıramazlar.

Üniversitelerin hazırladığı b t  ler; Yükseköğretim Kurulunca tetkik ve onaylandıktan sonra Eğitim Bakanlığına sunulur ve genel ve katma b t  lerin bağlı olduğu esaslara uygun olarak işleme tabi tutularak yürürlüğe konulur ve denetlenir.

Yükseköğretim kurumlarının kuruluş ve organları ile işleyişleri ve bunların seçimleri, görev, yetki ve sorumlulukları  niversiteler üzerinde Devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma usulleri,  ğretim elemanlarının görevleri, unvanları, atama, yükselme ve emeklilikleri,  ğretim elemanı yetiştirme, üniversitelerin ve  ğretim elemanlarının kamu kuruluşları ve diğer kurumlar ile ilişkileri,  ğretim düzeyleri ve süreleri, yükseköğretime giriş, devam ve alınacak harçlar, Devletin yapacağı yardımlar ile ilgili ilkeler, disiplin ve ceza işleri, mali işler, özlük hakları,  ğretim elemanlarının uyacakları koşullar,  niversitelerarası ihtiyaçlara göre  ğretim elemanlarının görevlendirilmesi, öğrenimin ve öğretimin hürriyet ve teminat içinde ve  ağdaş bilim ve teknoloji gereklerine göre yürütülmesi, Yükseköğretim Kuruluna ve  niversitelere Devletin sağladığı mali kaynakların kullanılması kanunla düzenlenir.

Vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumları, mali ve idari konuları dışındaki akademik çalışmaları,  ğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, Devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasada belirtilen hükümlere tabidir."

10. "MADDE 131.- Yükseköğretim kurumlarının öğretimini planlamak, düzenlemek, yönetmek, denetlemek, yükseköğretim kurumlarındaki eğitim- ğretim ve bilimsel araştırmaya

faaliyetlerini yönlendirmek bu kurumların kanunda belirtilen amaç ve ilkeler doğrultusunda kurulmasını, geliştirilmesini ve üniversitelere tahsis edilen kaynakların etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak ve öğretim elemanlarının yetiştirilmesi için planlama yapmak maksadı ile Yükseköğretim Kurulu kurulur.

Yükseköğretim Kurulu, üniversiteler, Bakanlar Kurulu ve Genelkurmay Başkanlığınca seçilen ve sayıları, nitelikleri ve seçilme usulleri kanunla belirlenen adaylar arasından rektörlük ve öğretim üyeliğinde başarılı hizmet yapmış profesörlere öncelik vermek sureti ile Cumhurbaşkanınca atanan üyeler ve Cumhurbaşkanınca doğrudan doğruya seçilen üyelerden kurulur.

Kurulun teşkilatı, görev, yetki sorumluluğu ve çalışma esasları kanunla düzenlenir."

11. "MADDE 161.- Devletin ve kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu tüzelkişilerinin harcamaları, yıllık bütçelerle yapılır.

Mali yıl başlangıcı ile genel ve katma bütçelerin nasıl hazırlanacağı ve uygulanacağı kanunla belirlenir.

Kanun, kalkınma planları ile ilgili yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller koyabilir.

Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz."

III- İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Yekta Güngör ÖZDEN, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Servet TÜZÜN, Mustafa GÖNÜL, Mustafa ŞAHİN, İhsan PEKEL, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Erol CANSEL, Yavuz NAZAROĞLU ve Haşim KILIÇ'ın katılmalarıyla 29.5.1991 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, dava dilekçesi ve ekleri, iptali istenen yasa kuralları ile dayanan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ve öteki belgeler okunup incelendikten, 2949 sayılı Yasa'nın 30. maddesinin birinci fıkrası uyarınca çağrılan Eğitim Bakanı Köksal TOPTAN, ME.B. Yükseköğretim Genel Müdürü Aydoğan ATAÜNAL, Yükseköğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. İhsan DOĞRAMACI ile Yükseköğretim Kurulu Başkanvekili Prof. Dr. Turgut AKINTÜRK'ün sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Konunun belirgin biçimde incelenmesi için irdeleme, 3708 sayılı Yasa'nın iptali istenen maddeleriyle değiştirilen ve eklenen maddeler yönünden 2547 sayılı Yükseköğretim Yasası üzerinden yapılacaktır.

A. 2547 Sayılı Yasa'nın 3. Maddesinin (c) Fıkrasının Anlam ve Kapsamı ile Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu :

2880 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle değiştirilen 2547 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin bu kez 3708 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle değişen (c) fıkrası, yükseköğretim kurumlarını yeniden belirleyerek "... yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler ..." açıklığını getirmiştir. Böylece yükseköğretim kurumları arasına "yüksek teknoloji enstitüleri" alınmış, ayrıca fakültelerin hem üniversite hem de yüksek teknoloji enstitüleri bünyesinde bulunacağı belirtilmiştir. Fıkranın ikinci paragrafında da yüksek teknoloji enstitüsü tanımlanmıştır.

Davacı, (c) fıkrasının yeni biçimiyle üniversitelerle öbür yükseköğretim kurumları arasındaki ayrımı ortadan kaldırdığı, her üniversitenin bir yükseköğretim kurumu olmasına karşın her yükseköğretim kurumunun bir üniversite olamayacağı savıyla bu fıkra da geçen "... ve bunların bünyesinde yer alan ..." sözcüklerinin Anayasa'nın 130. maddesine aykırı bularak iptallerini istemiştir.

Anayasa'nın "Yükseköğretim kurumları" başlıklı 130. maddesinin birinci fıkrasında kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversitelerin devlet tarafından yasayla, ikinci fıkrasında ise yasada gösterilen usul ve esaslara göre vakıflar tarafından devletin gözetimine bağlı yükseköğretim kurumları kurulabileceği öngörülmüştür. "Üniversite" ve "yükseköğretim kurumları"na ilişkin bu belirleme dışında maddede yapı konusunda başka bir açıklık bulunmamaktadır. Maddenin dokuzuncu fıkrasında, üniversite ve yükseköğretim kurumlarının kuruluş ve işleyişi birlikte düzenlenirken üniversiteler için özellikle gözetilecek hususlara değinilmiş, onuncu fıkrasında da hem vakıflar, hem devlet tarafından kurulan yükseköğretim kurumlarından söz edilmiştir.

Üniversitelerin amacı ve işleviyle başlayan madde, üniversitelerin bir yükseköğretim kurumu olmakla birlikte, her yükseköğretim kurumunun bir üniversite sayılamayacağını açıkça belirlemektedir. Yükseköğretim kurumu kavramı içinde nelerin yeralacağına ilişkin ayrıntılı bir koşul ve bir yapı tanımı maddede yeralmamış, ortaöğretime dayalı, değişik düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma temel alınmıştır. Yasakoyucu, takdir hakkını Anayasa'nın ilgili kurallarına bağlı biçimde kullanarak gerekli düzenlemeleri yapmaya yetkili olduğundan, yükseköğretim kurumları kapsamına alacağı kuruluşları her zaman saptayabilir. İptali istenen fıkra ile yükseköğretim kurumlarının yeniden sıralanması bir tanım değişikliği sayılsa da bunun Anayasa'ya aykırı bir yanı yoktur. Üniversite ile yüksekokullar arasındaki ayrım da ortadan kaldırılmamıştır. Fıkra da "enstitüler"den sonra açıkça "yüksekokullar" gelmektedir. Fıkradaki yenilik, "yüksek teknoloji enstitüleri" ile birlikte bunların bünyesinde üniversitelerde olduğu gibi fakültelerin yer verilmesidir. Sorun, yüksek teknoloji enstitülerinin Anayasa'nın 130. maddesine aykırılık oluşturup oluşturmadığında toplanmaktadır. İncelenen (c) fıkrasının ikinci paragrafındaki tanımıyla yüksek teknoloji enstitüleri, Anayasa'nın 130. maddesinin birinci fıkrasında üniversiteler için öngörülen amaç ve işlevine koşut amaç ve işlevle yükümlü kılınmıştır. Bu yükümlülüğü taşıyan bir kuruluşun yükseköğretim kurumu kapsamında sayılmasının Anayasa'yla bağdaşmayan bir yönü yoktur. Üniversitelerin bilimsel özerklik, araştırma, danışmanlık öğretim-eğitim temeline dayanan işlevlerinin bir yükseköğretim kurumu tarafından benimsenmesi onun üniversite sayılmasına yeterli değildir. Böyle bir kabulü gerektirmediği gibi bu tür kuruluşların yükseköğretim kurumu sayılmasına da engel değildir. Yüksek teknoloji enstitülerinin yöneticilerine "Rektör" denilmesi, bünyelerinde fakülte, enstitü, yüksekokul, meslek yüksekokulları ile uygulama ve araştırma merkezlerinin yeralması, fakültelerinin başında "Dekan"ların bulunması üniversite saymayı gerektirmediği gibi yükseköğrenim kurumu sayılmamayı da gerektirmez. "Rektör, Dekan, Fakülte" san ve adları, yalnız üniversitelere özgü, üniversitelerle sınırlı olmayıp eğitim-öğretim yapan bilim kuruluşlarının hepsinde kullanılabilecek genel kavramlardır. Bu san ve adları kullanmakla

üniversite yerine geçilmiş olunmaz. Üniversitenin bünyesinde yer alan birim ve bölümlerin, yüksek teknoloji enstitülerinin bünyesinde de yer almasını önleyen bir durumum Anayasa kuralı yoktur. Üniversitelerin niteliğini yalnız bilimsel yapıları, birim ve bölümleri değil, amaç ve işlevleri belirler. "Fakülte", üniversitenin üniversite gibi bir yükseköğrenim kurumu olan yüksek teknoloji enstitüsünün de birimi olabilir. Bu yapı Anayasa'ya aykırılık oluşturmamaktadır. Önemli ve zorunlu olan, ad değil, özdür, amaç ve işlevdir. Eğitim-öğretim kurumlarına yüksek teknoloji enstitüsü gibi verilen adlar düzeyle, özle ilgili olmayıp yapının tanıtımıyla ilgilidir. Yüksek teknoloji enstitülerinin üniversite sayılması ayrı, üniversiteyle eşdüzey bir yükseköğrenim kurumu sayılması ayrıdır. İki tür bilim kuruluşunun, yükseköğrenim kurumu çatısı altına alınmasında Anayasa'ya aykırı düşen bir durum yoktur. Bilimsel örgütlenmenin bu türüne gelişmiş ülkelerde rastlanmaktadır. Bilim ve teknolojiadaki gelişmelerin gerekli kıldığı bilimsel kuruluşların üniversite düzeyinde çalışma yapması ve yükseköğrenim kurumu sayılmasının Anayasa'ya aykırılığı söz konusu değildir. Davacı, yüksek teknoloji enstitülerinin değil, "... ve bunların bünyesinde yer alan ..." sözcüklerinin iptalini istemiştir. Yüksek teknoloji enstitülerinin bünyesinde fakülte, enstitü, yüksekokul, konservatuar, meslek yüksekokulu ile uygulama ve araştırma merkezinin yer almasının Anayasa'nın 130. maddesine aykırı olduğu savı yerinde görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle iptal isteminin REDDİ gerekir.

Güven DİNÇER, Mustafa ŞAHİN, Selçuk TÜZÜN ve Yalçın ACARGÜN bu yargıya katılmamışlardır.

B. 2547 Sayılı Yasa'nın 5. Maddesinin (f) Fıkrasının Anlam ve Kapsamı ile Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu :

2547 sayılı Yasa'nın 5. maddesinin (f) fıkrası 3708 sayılı Yasa'nın 2. maddesiyle değiştirilerek, 3. maddenin (c) fıkrasına uyum sağlanıp yüksek teknoloji enstitüleriyle bunların içindeki fakülte ve yüksekokulların da Yükseköğretim Kurulu'nun görüşü ya da önerisi üzerine yasayla kurulacağı açıklığı getirilmiştir. Davacı, 3. maddenin (c) fıkrası için olduğu gibi 5. maddenin (f) fıkrasında geçen "... ve bunların içindeki ...", sözcüklerinin Anayasa'nın 130. maddesine aykırı olduğunu ileri sürerek iptallerini istemiştir.

Kararın (A) bölümünde belirtilen nedenlerle Anayasa'ya aykırı görülmeyen yüksek teknoloji enstitülerinin içinde Yasa'da sayılan birim ve bölümlerin bulunması da, aynı gerekçeyle, Anayasa'ya aykırı değildir.

İptal isteminin REDDİ gerekir.

Güven DİNÇER, Mustafa ŞAHİN, Selçuk TÜZÜN ve Yalçın ACARGÜN bu yargıya katılmamışlardır.

C. 2547 Sayılı Yasa'nın Ek 2 nci Maddesinin İkinci Fıkrasının Anlam ve Kapsamı ile Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu:

Bu fıkra, 17.8.1983 günlü, 2880 sayılı Yasa'nın 32. maddesiyle 2547 sayılı Yasa'ya eklenen "Ek 2. Madde"ye 23.11.1989 günlü, 3589 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle eklenmiştir. 3708 sayılı Yasa'nın 4. maddesiyle de şimdiki biçimde değiştirilmiştir.

Fıkırada, vakıflarca kurulacak yükseköğretim kurumlarına, fen ve edebiyat alanlarıyla ilgili, programları bulunan en az iki fakültesinin olması, eğitim-öğretim ve araştırma düzeyinin en az o ildeki, o ilde yoksa en yakın ildeki devlet üniversitesindeki eğitim-öğretim düzeyinde olduğunun saptanması durumunda yasayla üniversite adının verilebileceği, niteliklere ilişkin bu esasların, Eğitim Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı'nın uygun görüşü alınarak Yükseköğretim Kurulu'nca çıkarılacak bir yönetmelikle belirleneceği öngörülmektedir. İptali istenen yeni ikinci fıkrada öncekinde olmayan "öğretim" sözcüğünden başka üniversite adının yasayla verilebileceği açıklığı ile niteliklerin bir yönetmelikle belirleneceğine ilişkin tümce yer almaktadır.

Davacı, Anayasa'ya göre ancak devlet eliyle kurulması gereken üniversiteleri vakıflara kurdurmak için yükseköğretim kurumlarının ad verilerek üniversiteye dönüştürülmesi yolunun seçildiğini, yalnız ad verilme işleminin yasayla kurulmak sayılamayacağını, Anayasa Mahkemesi'nin konuyla ilgili kararlarının kimi bölümlerindeki gerekçelerin kendi görüşlerini doğruladığını ve bu nedenlerle Anayasa'nın 123. ve 130. maddelerine aykırı olduğunu ileri sürerek fıkranın iptalini istemiştir.

1. Anayasa'nın 123. Maddesi Yönünden İnceleme :

2547 sayılı Yasa'da değişiklikler içeren 23.11.1989 günlü, 3589 sayılı Yasa'nın kimi maddelerinin iptaline ilişkin Anayasa Mahkemesi'nin 30.5.1990 günlü, Esas: 1990/2, Karar: 1990/10 sayılı kararında vurgulandığı gibi Anayasa'nın 130. maddesi gereğince üniversiteler, devlet ya da vakıflar tarafından kurulmuş olmalarına bakılmaksızın, kamu tüzelkişiliğine sahip olacaklardır. Kamu tüzelkişiliği, üniversitelerin zorunlu niteliklerinden, hukuksal yapılarının öğelerinden biridir. Bu ise, Anayasa'nın 130. maddesinin aradığı temel koşullardandır. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrası ise üniversiteler dışındaki kamu tüzelkişileri ancak yasayla ya da yasanın açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur. İptali istenen yasa fıkrası, belli nitelikleri taşıyan yükseköğretim kurumlarına yasayla üniversite adının verilebileceğini, böylece ad koymakla üniversite oluşumunun gerçekleşip tamamlanacağını öngörmektedir. Anayasa'nın 130. maddesinin birinci fıkrasının zorunlu kıldığı "kamu tüzelkişiliği", yine bu maddenin son fıkrası gereğince vakıfların kuracağı üniversiteler için de zorunlu niteliktir. Üniversitelerin savsaklanması olanaksız bu niteliğini dışlayıp kuruluşu yalnızca üniversite adına indirgeyen fıkra, kamu tüzelkişiliğine yer vermemektedir. Ancak durum, Anayasa'nın üniversitelerin kamu tüzelkişiliğini öngören özel kuralı karşısında genel kuralı olan 123. maddesiyle doğrudan ilgili görülmemiştir.

2. Anayasa'nın 130. Maddesi Yönünden İnceleme :

Anayasa'nın 130. maddesinin birinci fıkrasında amacı ve işlevi belirtilen üniversitelerin taşınması gereken zorunlu nitelikler yine bu fıkrada;

- a. Değişik birimlerden oluşmak,
- b. Kamu tüzelkişiliğine,
- c. Ve bilimsel özerkliğe sahip olmak,
- d. Devlet tarafından,
- e. Ve yasayla kurulmak,

Biçiminde öngörülmüştür. 130. maddenin üçüncü fıkrasında ilgili yasanın neleri gözüteceği, dokuzuncu fıkrasında da neleri içereceği açıkça sayılmaktadır. Kuruludan işleve, öğretim elemanlarının atanma ve disiplin işlemlerinden unvan ve yükselmeleriyle tüm özlük haklarına, devlet yardımına ilişkin ilkelerden öbür kuruluşlarla ilişkilere, yükseköğretime girişten devama ve harçlara değin ayrıntılara yer vermesi gereken bir kuruluş yasası yerine, yalnız ad vermekle yetinen bir yasayla üniversitenin kurulmuş sayılması olanaksızdır. Anayasa'nın 130. maddesinin son fıkrasına göre, vakıflar tarafından kurulacak yükseköğretim kurumları (üniversiteler) da akçalı ve yönetim konuları dışındaki akademik çalışmalarıyla öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasa'da belirtilen gereklere bağlıdır. Maddenin ikinci fıkrasında da, vakıfların Yasada gösterilen yöntem ve ilkelere göre kurulabileceği, üniversitelerin devletin gözetim ve denetimine bağlı olacağı öngörülmüştür. Anayasa'nın bu maddesinde sayılan hususlara yer vermeyen, kurulmuş sayılmayı en az iki fakülteden oluşmaya, fen ve edebiyat alanlarıyla ilgili eğitim programlarına, eğitim ve araştırma düzeyinin o ilde, yoksa en yakın ildeki devlet üniversitesinin eğitim-öğretim ve araştırma düzeyinde bulunması koşuluna bağlayan, ancak bu durumda üniversite adının verilebileceğini öngören yasa kuralı, Anayasa'yla bağdaşmamaktadır. Fıkra da sayılan koşulları sonradan edinen bir yükseköğretim kurulunun ad verilerek üniversiteye dönüştürülmesi yanında, fıkra da belirtilen biçimde kurularak yasayla ad alma olanağı da açıktır. Program, araç-gereç, eleman ve olanaklarla düzey eşitliği saptana bilirse Anayasa'da öngörülen gerekler olmadan ve aranmadan da üniversite kurulmuş olabilecektir. Bilimsel özerklik temelinden amaç ve işlev özelliğine uzanan ilkeler gözardı edilemez. Çağdaş öğretim ve eğitime uygun çalışmalarla belirgin bilimsel düzeyde insan gücü yetiştirmek görevi, biçimsel uygunluklardan daha önemlidir. Kuruluş yasası bir ad yasası olarak düşünülemez. İncelenen fıkra, Anayasa'nın 130. maddesine uygun içerik ve yeterlikten uzak olduğu gibi öngördüğü ad yasası da kuruluş yasası niteliğinden yoksundur. Anayasa'ya aykırılık açıkça bellidir.

Anayasa yönünden zorunlu koşul, vakıf üniversitelerinin de bir yasayla kurulmasıdır. Kuruluşun, amaçtan yapıya, işlevden işleyişe değin Anayasa'nın 130. maddesindeki gerekleri kapsayan bir yasayla gerçekleştirileceği ve adın da bu Yasayla konulacağı doğaldır. Varlığının, birimlerinin ve düzeyinin saptanmasıyla tescil ettirilmiş bir üniversiteye kurucusu vakfın seçip önerdiği adın verilmesi, üniversite olup olmadığının belirlenmesi sayılamayacağı gibi yasayla yapılması gereken de salt üniversite sayma işlemi olamaz. Üniversite olduğunun belirlenmesi, yönetsel bir işlem olup kuruluş yasasından önceki evrenin konusudur. Üniversitenin yasayla kurulması, adının yasayla verilmesi, bir anayasal zorunluluk olup tartışılmayı gereksiz kılacak bir açıklıktır. Kişi ve kuruluşların, yasal dayanağı olmadan, iyelik bağlantısını göstermek dışında (Üniversite Kitabevi gibi) üniversite adını kullanmaları, bir kuruma üniversite adını vermeleri, bu tür gelişigüzel biçimde ad olarak "üniversite" sözcüğünün kullanılması yasalara aykırılık oluşturur.

Açıklanan nedenlerle Ek 2. maddenin ikinci fıkrası İPTAL edilmelidir.

Servet TÜZÜN ile Yavuz NAZAROĞLU bu yargıya katılmamışlardır.

D. 2547 Sayılı Yasa'nın Ek 3. Maddesinin Son Fıkrasının Anlam ve Kapsamı ile Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu:

Bu fıkra, 2880 sayılı Yasa'nın 32. maddesiyle 2547 sayılı Yasa'ya eklenen ek 3. maddeye 3708 sayılı Yasa'nın 5. maddesiyle eklenmiştir. Önceki (C) bölümünde açıklandığı gibi, yeni bir üniversitenin kurulması ya da kurulmuş yükseköğretim kurumlarına üniversite

adının verilmesinin Yükseköğretim Genel Kurulu'nca belgeler üzerinde yapılacak inceleme sonucunda gerekli görülmesi durumunda tamamlanan öneri dosyasının yasa tasarısı için Milli Eğitim Bakanlığı'na sunulacağını öngörmektedir.

Davacı, bu fıkranın iptali isteminde bulunmamıştır.

Ancak, ek 2. maddenin ikinci fıkrasının iptali, birbirlerine bağlantılı olan bu fıkranın uygulanmasını olanaksız kılacağından, 10.11.1983 günlü, 2949 sayılı, Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesi gereğince, ek 2. maddenin ikinci fıkrasının iptali nedeniyle bu fıkranın da İPTALİ gerekir.

E. 2547 Sayılı Yasa'nın Ek 18. Maddesinin Anlam ve Kapsamı İle Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu :

Üç fıkradan oluşan bu madde, 3708 sayılı Yasa'nın 7. maddesiyle eklenmiştir.

Davacı, bu maddeyle devletin ayni ve nakdi olanaklarının vakıf üniversitelerine aktarılacağı, böylece devlet ve vakıf üniversiteleri arasında eşitsizlik yaratılacağı, kamu hizmeti için ayrıcalık giderin yasama organı tarafından belirlenip onun denetimine bağlı olması gerekirken devletin yardımıyla rakip üniversiteler yaratacağı görüşüyle Anayasa'nın 10., 42. ve 161. maddelerine aykırılık savında bulunarak iptal istemiştir. istemin maddenin tümüne yönelik olmasına karşın inceleme, her fıkra için ayrı olarak ancak aykırı düştüğü ileri sürülen Anayasa'nın üç maddesi yönünden birlikte yapılacaktır.

1. Maddenin Birinci Fıkrasının İncelenmesi :

Vakıflar tarafından kurulmuş yükseköğretim kurumlarına; fıkroda belirtilen gereksinimlerini karşılamak üzere Hazine arazi ve tesislerinin doğrudan, kamu tüzelkişilerine ilişkin olanların da muvafakatlari alınarak Bakanlar Kurulu'nca özgülmesi (tahsisi)ni öngören kural devlet katkısına olanak sağlamaktadır. 2547 sayılı sayılı Yasa'nın ek 3. maddesi gereğince, yükseköğretim kurumu kurmak için yapılan başvuruya eklenen belgelerle akçalı durumunun yeterli olduğunu kanıtlayıp çalışmalarını sürdürmekle birlikte kamusal nitelik taşıyan kimi hizmetlerini doyurucu biçimde yerine getirebilmesi için arazi ve yapıların başka gerçek ya da tüzelkişilere devredilmemek koşuluyla verilmesi, devlet varlığının azaltılmasıdır. Vakıf üniversitesi devlet üniversitesiyle eş düzey sayılsa da bu özgülmenin gerekleri, koşulları, sınırları bir yasayla belirlenerek yapılması asıldır. Devrin Bakanlar Kurulu'na bırakılması, bu bırakışın bir yasayla öngörülmesi, özgülmenin yasadaki kaynaklandığı anlamına gelemez. Özgülmeyle ilişkin ayrıntıların yasayla düzenlenmesi gerekir.

Ek 18. madde, üniversite ya da 2547 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin (c) fıkrasında sayılıp da yine vakıflar tarafından kurulan öbür yükseköğretim kurumları ayırımı yapmadan, hepsini kapsayan biçimde yükseköğretim kurumlarına yardımı öngörmektedir.

Devletin, vakıf üniversitesine yardım yapması, kendi üniversitelerinin tüm gereksinimlerini karşılaması koşuluna bağlanamaz. Yardım zorunlu olmadığı gibi, yapılabilecekse bunların hukuka uygunluk içinde gerçekleştirilmesi gerekir. Devletin, kendi üniversitelerinin yoksunluklarının giderilmesine koşut olmasa da gerekli düzeyde vakıf üniversitelerine yardımı, devletin kendi üniversitelerine açtığı olanaklara engel değildir. Kaldiki, devlet üniversitelerini vakıf üniversiteleriyle yarıştaki güçsüz bırakacak bir ölçüsüzlükte yardım yapılacağı varsayımına dayanılmaz. Yasakoyucunun takdirine bağlı olan yardımın

oran ve düzeyini kapsayan temel ölçü, Anayasa'nın 130. maddesi gereğince bir yasayla açıklığa kavuşturulmalıdır.

Vakıf üniversitesi, devlet üniversitesi düzeyinde kabul edilmekle birlikte yine birisi vakfın, öbürü devletin kurumudur. İyelik ve yapı özelliği, ayrı durumu göstermektedir. Ayrı durumda olanlar için ayrı kural, Anayasa'ya aykırı düşmediğinden birinci fıkranın, Anayasa'nın 10. maddesine aykırı bir yanı yoktur.

Vakıf üniversitelerine yapılacak yardımların, Anayasa'nın maddi olanaklardan yoksun başarılı öğrencilere öğrenimlerini sürdürmeleri amacıyla öngördüğü devlet yardımlarını engellemesi söz konusu olamayacağından fıkranın, Anayasa'nın 42. maddesine aykırılığı savı da yerinde görülmemiştir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 130. maddesine aykırı olan fıkra İPTAL edilmelidir.

Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Servet TÜZÜN, İhsan PEKEL, Yavuz NAZAROĞLU ile Haşim KILIÇ bu yargıya katılmamışlardır.

2. Maddenin İkinci Fıkrasının İncelenmesi :

Maddenin birinci fıkrası gibi vakıf üniversiteleriyle birlikte vakıflarca kurulmuş tüm yükseköğretim kurumlarından (2547 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin (c) fıkrasında sayılan) eğitim-öğretim ve araştırma çalışmalarını en az iki eğitim-öğretim yılı sürdürenlere istekleri üzerine yapılacak devlet yardımının Milli Eğitim Bakanlığı'nın görüş ve önerisiyle Bakanlar Kurulu'nca belirlenecek ilkelere göre gerçekleşmesi, birinci fıkra için açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 10., 42. ve 161. maddelerine değil, Anayasa'nın 130. maddesine aykırıdır. Bakanlar Kurulu'nun 1.6.1991 günlü, 20888 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 91/1863 sayılı kararı yerine yardım için bir yasa gerekir. Özde, üniversitelere devlet yardımını önleyip engelleyen, sakıncalı ve aykırı kılan bir Anayasa kuralı yoktur. Devlet yardımının yapılmasında uygunluğu sağlayan kural Anayasa'nın 130. maddesinin dokuzuncu fıkrasıdır. Aynı gerekçeler, ikinci fıkra için de geçerlidir. Bütçe Yasası'na her yıl bu amaçla ödenek konulması, yardımın kaynağına geçerlik sağlamak için yeterli olmayıp ödemenin yapılmasının biçimsel zorunluluğudur. Bütçe Yasası ile yardımını ilkeleri saptanamaz. Devlet yardımı, ilkeleri özel yasayla ya da 2547 sayılı Yasa'da yeterli biçimde belirlenerek yapılabilir. Yasakoyucu, konuyu ayrıntısıyla değerlendirip yararlı kullanılmasını sağlayacak koşulları ve yöntemleri saptayarak, gereksinimleri ve devletin olanaklarını gözeterek bir yardımı belirleyebilir. Bu, onun Anayasa sınırları içinde en doğal hakkıdır. Devlet giderlerinin, bu kapsamda devlet yardımının, nitelik ve niceliğinin yasayla belirlenerek yürürlüğe konulması Anayasa'nın 130. maddesinin öngördüğü bir zorunluluk olduğundan buna aykırı içerikteki ikinci fıkranın İPTALİ gerekir.

Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Servet TÜZÜN, İhsan PEKEL, Yavuz NAZAROĞLU ile Haşim KILIÇ bu yargıya katılmamışlardır.

3. Maddenin Üçüncü Fıkrasının İncelenmesi :

Üçüncü fıkra bir yöntem kuralıdır. Maddenin birinci ve ikinci fıkralarının iptal edilmesi, üçüncü fıkranın uygulanmasını olanaksız kılmaktadır. Bu durumda, 2949 sayılı Yasa'nın 29. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca üçüncü fıkranın da İPTALİ gerekir.

F. 2547 Sayılı Yasa'nın Ek 19. Maddesinin Anlam ve Kapsamı İle Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu :

(a)-(d) bentlerinden oluşan ve 3708 sayılı Yasa'nın 7. maddesiyle eklenen bu madde, "özel statü" verilen üniversitelerin yönetimi, öğretim elemanları ve diğer personelin özlük hakları, işletme hesabı, öğrenci başına gerçek maliyete göre saptanacak öğrenim ücretinin belirlenmesi, işletme hesabının gelir kaynaklarıyla gider türlerine ilişkin yöntem ve ilkelerin belirleneceği yönetmeliğin düzenlenmesi konularını içermektedir.

Davacı, kimi üniversitelere birçok yönden farklılık getirdiği, Anayasa'nın 130. maddesindeki temel ilkelerle çatıştığını ve ayrıcalık yarattığını bildirdiği bu maddenin, Anayasa'nın 6., 10., 104., 130., 131. ve 161. maddelerine aykırı olduğu savıyla iptalini istemiştir.

İptal istemi, maddenin bütününe yönelik olup fıkralar için ayrı ayrı neden gösterilmediğinden inceleme de maddenin bütünü için dayanan Anayasa kurallarının hepsi yönünden yapılmıştır.

Ek 19. maddede kimi üniversitelere, Yükseköğretim Kurulu'nun görüşü alınarak Milli Eğitim Bakanlığı'nın önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla "özel statü" verilebileceği, bu üniversitelerin Üst Yönetim Kurulu'nca yönetileceği öngörülmekte, kurul üyelerinin seçimiyle rektörün atanması ve ilgili öbür konularda ayrıntılı düzenlemelere yer verilmektedir.

Anayasa'nın 130. maddesi, Anayasa Mahkemesi'nin kimi kararlarında da vurgulandığı üzere, çağdaş eğitim ve öğretim gerekleriyle "üniversite" kavramının içerdiği evrensel ilkelere uygun bir düzen içinde ülkenin gereksinimlerini karşılayacak nitelikte insan gücü yetiştirerek insanlığa hizmet etmek amacıyla değişik birimlerden oluşan, kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversitenin ancak yasayla kurulacağını öngörmektedir. Çağın zorunlu kıldığı kurumsal yapılaşmanın, bu temel kural doğrultusunda gerçekleşmesi yasalarla sağlanacaktır. Anayasa'nın 130. maddesinde öngörülen üniversite dışında özel konumlu üniversite kurulamaz. Üniversitelere ilişkin ortak ilkeler de bu maddede yer almaktadır.

Anayasa'ya aykırı yasa kurallarıyla uygulamaların geçerliği söz konusu olamaz. Anayasa'nın çerçevesini ya da sınırlarını çizdiği konum (statü) dışındaki üniversite konumu, üniversiteler arasında ayrım yaratan bir olumsuzluktur.

Bilimsel özerklik, kuruluştan işleyişe değin, bilimin gerektirdiği özgürlük ortamının tüm çalışmalarla yönetimde bir yaşam biçimi olarak sağlanmasıdır. Devletin gözetim ve denetim hakkı, yürütmenin üniversitede söz sahibi olması, çalışmalara el atıp bunları yönlendirip yönetmesi biçiminde algılanamaz. Üniversiteler, en üst düzeydeki bilim kuruluşlarıdır. Özgür toplumun bilim alanındaki simgeleridir. Yönetim yapısı ve biçimi, üniversitenin niteliğini açıklar. Bilgi edinme, bilgi üretme ve insan yetiştirme amacının ortaya çıkardığı yapının, araştırma, deneyim ve tüm çabalarla gerçeği bulma ereğine özgün bir kurum olduğu gözardı edilemez. Özetlenen bu özellikleriyle üniversite, bilimi yaşama katan, usun öncülüğünü, düşüncenin aydınlığını somutlaştıran kurumlardır. Varlığının temeli kendi toplumu olmakla birlikte, amaç ve işlevinin gerektirdiği atılımlar ve devingenlikle onun önünde yürürler. Kurumlaşmış gelenek ve ilkeleriyle toplumun itici gücüdürler. Anayasa gerekleriyle uyumsuz bir üniversite yapısına geçerlik tanınmaz. Üniversitede devlet yönetimindeki sıralama türünde bir yönetim biçimi, düşünce üretimine, özgür düşünce ve özgür çalışmaya elverişli bir ortama engeldir. Bilimsel çalışmalarının, bilimsel yönetim ve bu özelliğe uyumlu

olmak gerekir. Danışmanın, dayanışmanın ve kimi günde yarışmanın yerini akçalı olanaklara dayanan biçimsel üstünlük çabaları alırsa, bilgi ve bilim yerine görüntü egemen olur. Nesnel kurallara uymayıp öznel kuralları yeğleyerek özel konumlu üniversite oluşturmak Anayasa'nın öngördüğü üniversite yapısıyla bağdaşmamaktadır.

İncelenen madde getirilen kimi aykırılık ve ayrıcalıklar üniversitelerin evrensel ölçütlerine, ulusal ve toplumsal işlevlerine de çatışan düzenlemeler Anayasa'nın 130. maddesine ters düşmektedir.

Anayasa'nın "Yükseköğretim üst kuruluşları" başlıklı 131. maddesinde "Yükseköğretim Kurulu"ndan başka bir organa yer verilmemiştir. Yükseköğretim kurumlarından özel kurallara bağlı olanlar da, Anayasa'nın 132. maddesinde Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet Örgütü olarak sınırlandırılmıştır. Bu açık gereklerle bağdaşmayan özel konum, "Üst Yönetim Kurulu" oluşumuna olanak tanıyan kurallar Anayasa'ya aykırıdır. Yükseköğretim Kurulu'nun olumlu görüşü ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla özel konuma olanak tanımak, bir ek ya da değişiklik olmaktan çok üniversite kurmakla eşit bir işlemdir. Her üniversitenin kendi kuruluş yasası ya da bir yasa ile birlikte kurulma durumu olmadıkça, oluşumu Bakanlar Kurulu'na bırakmak da Anayasa'nın 130. maddesine aykırılık nedenidir. Bakanlar Kurulu'nu 2547 sayılı Yasa'nın 5. maddesinin (g) bendinde belirtilen, meslek elemanı yetiştiren Bakanlıklara bağlı yüksekokullar dışında yetkili kılmak, yeni bir uygulama getirmek Anayasa'nın ilgili 130. ve 131. maddelerini değiştirmek niteliğinde bir düzenlemedir. Bu durum ayrıca bir yetki devri sorununu da gündeme getirmektedir. İşletme hesabının 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu ile 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'na bağlı olmaması, işletme hesabının öbür gelir kaynaklarına, gider türlerine, harcama ve satınalma ile denetimine ilişkin yöntem ve ilkelerin ilgili Bakanlıklar tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesi, Sayıştay'ın denetimi dışında bırakılmasına yolaçmaktadır. Yasalarla düzenlemesi gereken konuların yönetmelikte düzenlenmesi anayasal gereklere aykırıdır. Konunun 104. ve 161. maddelerle doğrudan bağlantısı yoktur. Ek 19. madde belirtilen tüm nitelikleriyle Anayasa'nın 6., 10., 104., 130. ve 131. maddelerine aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle bu madde İPTAL edilmelidir.

İhsan PEKEL, Yavuz NAZAROĞLU ile Haşim KILIÇ bu yargıya katılmamışlardır.

G. 2547 Sayılı Yasa'nın Ek 20. Maddesinin Anlam ve Kapsamı İle Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu :

(a) ve (b) bentlerinden oluşan ve 3708 sayılı Yasa'nın 7. maddesiyle eklenen bu madde, iki üniversiteye, Bilkent Üniversitesi ile Bezm-i Alem Üniversitesi adlarının verilmesini, Bezm-i Alem Valide Sultan Mazbut Vakfı'nın eğitim ve sağlık hizmetleriyle ilgili gelir kaynakları ile halkın yararına sunulan yapıların üniversiteye verilerek üniversitenin kurulmuş organ ve görevlileriyle birlikte çalışmalarını sürdürmesini öngörmektedir.

Davacı, maddenin tümünü Anayasa'nın 2., 10., 89., 123. ve 130. maddelerine aykırı bulduklarını açıklayarak, aykırılık gerekçelerini üç temele dayandırmıştır. Her vakıf üniversitesi için ayrı bir kuruluş yasası gerektiğini, oysa Anayasa'nın 88. ve 89. maddelerine uygun biçimde yürürlüğe konulmuş yasa olmadan iki üniversiteye ad verildiğini, böyle bir kuruluşun yasal sayılamayacağını, ad verilerek üniversite kurulamayacağını, maddenin Bilkent Üniversitesi'nin aykırı durumuna geçerlik kazandırmayı amaçladığını, Bezm-i Alem Üniversitesi'nin kurulmasına ilişkin Yükseköğretim Kurulu kararının kaldırıldığını, siyasal

amaçla üniversite kurulamayacağını, hukuk devleti ve fırsat eşitliği ilkesine aykırı davranıldığını, kamu tüzelkişiliğinin yasayla verilmesi gereğinin çiğnendiğini ileri sürmüştür.

3708 sayılı Yasa'nın (a) bendine konu olan Bilkent Üniversitesi, daha sonra 5.3.1992 günlü, 3785 sayılı kuruluş yasasıyla düzenlendiğinden konusu kalmayan (a) bendi hakkında karar verilmesine yer yoktur.

Kararın (C) bölümünde açıklanan nedenlerle, özel bir kuruluş yasası olmadan bir yasayla yalnız ad verilerek üniversite kurulamaz. Yasa'nın ek 2. maddesinin değişik ikinci fıkrasının iptaline ilişkin gerekçeler, ek 20. maddenin iki fıkradan oluşan (b) bendi için de geçerlidir.

Açıklanan nedenlerle (b) bendinin İPTALİ gerekir.

H. 2547 sayılı Yasa'nın ek 18. maddesi ile ek 19. maddesi iptal edilmekle, bu maddelerin öngördüğü yardımının yapılmasına ve ilk Üst Yönetim Kurulu'nun rektör dışında kalan üyelerinin süresiyle ad çekme yöntemiyle saptanmalarına ilişkin 3708 sayılı Yasa'nın geçici 1. ve geçici 2. maddelerinin uygulanması olanağı kalmamıştır. Temel kuralın ortadan kalkması, ona bağlı ayırtı kuralının uygulanmaması sonucunu doğurur.

Bu nedenle 3708 sayılı Yasa'nın geçici 1. ve 2. maddelerinin, 2949 sayılı Yasa'nın 28. maddesinin ikinci fıkrası gereğince İPTALİ gerekir.

I. İptal kararları kamu düzenini tehdit ya da kamu yararını bozacak nitelikte bir hukuksal boşluk doğurmamıştır. İptal edilen kurallar olmasa da üniversiteler yürürlükteki kurallarla sarsıntısız biçimde çalışmalarını sürdürebileceklerdir.

Bu nedenlerle, Anayasa'nın 153. maddesinin dördüncü fıkrasıyla, 2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarına göre iptal kararının yürürlüğünü erteleyerek bu konuyla ilgili süre verilmesine gerek görülmemiştir.

Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Servet TÜZÜN, İhsan PEKEL, Yavuz NAZAROĞLU ile Haşim KILIÇ bu yargıya katılmamışlardır.

V- SONUÇ:

3.4.1991 günlü, 3708 sayılı Yasa'yla değişik 4.11.1981 günlü, 2547 sayılı "Yükseköğretim Kanunu"nun;

A. 3. maddesinin (c) fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Güven DİNÇER, Mustafa ŞAHİN, Selçuk TÜZÜN ile Yalçın ACARGÜN'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. 5. maddesinin (f) fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Güven DİNÇER, Mustafa ŞAHİN, Selçuk TÜZÜN ile Yalçın ACARGÜN'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Ek 2. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Servet TÜZÜN ile Yavuz NAZAROĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. Ek 3. maddesinin son fıkrasının, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesi gereğince İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

E. Ek 18. maddesinin :

1- Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Servet TÜZÜN, İhsan PEKEL, Yavuz NAZAROĞLU ile Haşim KILIÇ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- İkinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Servet TÜZÜN, Yavuz NAZAROĞLU ile Haşim KILIÇ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

3- Üçüncü fıkrasının 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesi gereğince İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

F. Ek 19. maddesinin, Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, İhsan PEKEL, Yavuz NAZAROĞLU ile Haşim KILIÇ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

G. Ek 20. maddesinin, (a) bendi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA; (b) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

H. 3.4.1991 günlü, 3708 sayılı Yasa'nın 1. ve 2. maddelerinin 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesi gereğince İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

I. Anayasa'nın 153. maddesinin ve 2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarına göre iptal kararının yürürlüğü ile ilgili olarak süre verilmesine gerek bulunmadığına, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Servet TÜZÜN, İhsan PEKEL, Yavuz NAZAROĞLU ile Haşim KILIÇ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

29.6.1992 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Güven DİNÇER	Yılmaz ALİEFENDİOĞLU
Üye	Üye	Üye
Servet TÜZÜN	Mustafa ŞAHİN	İhsan PEKEL
Üye	Üye	Üye
Selçuk TÜZÜN	Ahmet N. SEZER	Yavuz NAZAROĞLU
Üye		Üye
Haşim KILIÇ		Yalçın ACARGÜN

AYRISIK OY ve DEĞİŞİK GEREKÇE YAZISI

I- Ayrışık Oy :

Anayasa'nın 130. maddesi Üniversiteleri, çağdaş öğretim, eğitim esaslarına dayanan bir düzen içinde ülkenin ihtiyacı olan insan gücünü yetiştiren, orta öğretime dayalı, çeşitli düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan ve çeşitli öğretim birimlerinden oluşan bilimsel özerkliğe ve kamu tüzelkişiliğine sahip kurumlar olarak tanımlamıştır. Anayasa bu tanımlamayı yaparken üniversitelerle ilgili evrensel ölçütleri benim seçmiştir.

Yukarıdaki tanıma uygun öğretim kurumları üniversite adını taşımasalar bile Anayasa'nın 130. maddesinde ve diğer yasalarda üniversiteler için konulmuş olan esaslara tabidirler. Ayrıca, Üniversite, istikrarı, geleneği, kurumlaşmayı ve akademik atmosferi gerektirir. Türk kamuoyunda hiçbir tartışmaya açılmadan çıkarılan ve sık sık değişen yasalarla Üniversitelerde yapılan köklü değişiklikler ülkemizde başta üniversite öğretim üyesi standardı olmak üzere bütün akademik standart ve düzeyleri alt üst etmiştir. Anayasa'nın anladığı "üniversite" evrensel ölçüt ve standartlara uygundur. Bunların dışında kalan düzenlemeler Anayasa'ya aykırılık oluşturur.

Dava konusu kurallar ile kurulan yüksek teknoloji enstitüleri adı altındaki yüksek öğretim kurumları, gerçekte adı değişik biçimde konulmuş bir tür "Teknik Üniversite"dir.

Yapılan değişiklik, üniversite adını taşımadan üniversite işlevini yüklenen, üniversite yetkilerini kullanan ve fakat yönetiminde başta Anayasa ve Üniversiteler Kanunu olmak üzere, kanunlarda üniversitelerin tabi tutulduğu kurallar dışında kalabilecek yeni tür üniversiteler oluşturmaya imkan tanımıştır.

Bu nedenle, üniversite dışında yüksek teknoloji enstitülerinin kurulmasını öngören hükümler Anayasa'ya aykırıdır, iptali gerekir.

II- Değişik Gerekçe :

a- Genel Olarak :

Anayasa'nın 141. maddesinde bütün yargı kararlarını kapsayan bir kuralla, yargı kararlarının gerekçeli olması öngörülmüştür.

Anayasa'nın 153. maddesi de, Anayasa Mahkemesi Kararlarının gerekçelerine ayrı bir önem vererek bu kararların ancak gerekçe ile birlikte açıklanabileceğini hükme bağlamıştır.

Yargı kararlarında gerekçe, uyumsuzluk konusu olay ile uygulanan kanun hükümleri ve varılan sonuç arasındaki yasal-düşünsel bağlantıyı kurar ve ayrıca varılan sonucu (verilen hükmü) açıklarlar. Bu nedenle gerekçe, "olay - uygulanan kural - hüküm" bağlantısını ilgilendiren yorumları kapsar. Yazılan gerekçe, iptal edilen Ek 4. maddenin ikinci fıkrası ve Ek 18. maddesi ile ilgili iptal nedenlerini açıklamadığı gibi üniversite ile ilgili kimi tartışılabilir düşünceleri de yansıtmaktadır. Bu nedenle iptal gerekçesine katılmıyorum.

b- 2547 Sayılı Kanun'un Ek 2. Maddesinin İkinci Fıkrasının Anayasa'ya Aykırılık Gerekçesi :

Anayasa'nın 130. maddesine göre, üniversiteler ancak kanunla ve kamu tüzelkişisi olarak kurulabilirler. Konu, bu bakım dan özel yüksek öğrenim kurumlarına kanunla üniversite adının verilmesi olarak ortaya konulamaz. Özel hukuk tüzelkişileri olan vakıfların üniversite kurulması yolundaki istemleri ancak, Anayasa hükümleri içinde ve TBMM'nin kanun biçiminde belirtilecek iradesi ile gerçekleştirilebilir. Yasa'nın, Milli Eğitim Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı'nın uygun mütealası üzerine konunun bir yönetmelikle düzenlenmesini öngören hükmü, açıkça yasa koyucu olarak TBMM'nin yetkisine ortaklık anlamındadır. Zira, Milli Eğitim Bakanlığı yürütmenin bir bölümüdür. Devlet Planlama Teşkilatı ise yürütmenin danışma organıdır. Danışma birimlerinin yürütmeye katkısı danışma düzeyindedir ve onların önerileri, hazırlık aşaması ile ilgili bağlayıcı olmayan düşünce ve önerilerdir. Yürütmenin çeşitli birimleri olan bakanlıklarca hazırlanacak kanun tasarıları ise yürütmenin görüş, tutum ve istemlerini ifade ederler.

Dava konusu kural, yasamanın mutlak yetki alanına getirdiği kısıtlamalar yönünden Anayasa'nın 87. maddesine ve üniversitelerin, kuruluş yöntemi bakımından da Anayasa'nın 130. maddesine aykırıdır.

c- 2547 Sayılı Kanunun Ek 18. Maddesinin Birinci Fıkrasının Anayasa'ya Aykırılık Gerekçesi :

Dava konusu fıkra hükmü, Hazine'ye ve kamu kuruluşlarına ait arazi ve tesislerin Bakanlar Kurulu kararı ile "Vakıflar tarafından kurulmuş Yüksek Öğretim Kurumlarına" tahsisine izin vermektedir.

Ek 18. maddesinin ikinci fıkrası ile ilgili iptal gerekçemizde belirtildiği üzere "Vakıf" ve kamu tüzelkişisi olan "Üniversite" ayrı ayrı hukuki varlıklardır. Üniversite dışındaki özel öğretim kurumlarının kendisini kuran vakıftan ayrı bir hukuki varlığı yoktur. Bu yüzden de idari tasarrufla özel yüksek öğretim kurumlarına devredilecek taşınmaz mallar için bir belirsizlik var dır. Kamu mallarının devrindeki idari usuller kamu için güvencedir ve ayrıntılı bir biçimde düzenlenmesi gerekir.

Esasen kamu mallarının yönetim, denetim ve devrinde temel irade TBMM'nindir. Bu konuda idarenin çeşitli kademelerine bırakılan yetki ancak ikincil nitelikte ve işlemle ilgili yetkililerdir. Anayasa'nın 46. ve 47. maddelerinde "kamulaştırma" ve "devletleştirme" yoluyla devletin mal edinme esasları konusunda düzenlemeler mevcut olmasına rağmen Devlet mallarının devri konusun da Anayasal bir kural mevcut değildir. Ancak, bu konuların paralel yöntemlerle düzenlenebileceğini kabul etmek hukuk düşüncesi gereğidir. Ayrıca, Anayasa'nın Sayıştay'ın görev ve yetkilerini düzenleyen 160. maddesinde Devlet mallarının TBMM adına denetimi Sayıştay'a verilmiştir. Sayıştay, yasa ile kurulan mali idarenin milli irade adına denetimini yapar. Yasal düzenleme ile kurulmamış ve işleyişi idari takdirlere bırakılmış mali idarenin Sayıştay'ca denetiminin anlamı olamaz. Ancak, yasalarla düzenlenmiş, yasalarla yönetilen ve devri ancak yasalarla mümkün olan kamu mallarının Cumhuriyetin temel mali denetim organı olan Sayıştay'ca denetimi mümkündür. Sayıştay'ca ilgili anayasal kurallar da "devlet malları"nın anayasal temellerinden birini oluşturmaktadır.

Devlet mallarının devlet Partimuanından aktarılması için özelliğine göre, "iskan" ve "toprak dağıtımı"nı düzenleyen yasalarda olduğu gibi objektif, sürekli ve ayrıntılı bir biçimde kurallara bağlanır ya da satış dışında büyük devirler ancak özel kanunlarla yapılabilir. Aksi halde kanunlarla idari tasarrufa bırakılan devirler sonucunda kime, nereden, ne zaman, ne

miktarda taşınmazın devredildiği belirsiz olacaktır. Kamu malları, belirsizliğin konu olabileceği bir alan değildir.

Bu nedenlerle kanunla yapılması gereken devirlerin idareye bırakılmasını öngören hükümler Anayasa'nın TBMM'nin yetkilerini düzenleyen 87. maddesi ile Sayıştay'ı düzenleyen 160. maddesine aykırılık oluşturmaktadır.

d- 2547 sayılı Kanunun Ek 18. Maddesinin İkinci Fıkrasının Anayasa'ya Aykırılık Gerekçesi :

Anayasa'nın 174. maddesinde 3 Mart 1341 tarihli "Tevhidi Tedrisat Kanunu" hükümlerinin Anayasa'ya aykırı olduğu şeklinde anlaşılamayacağı ve yorumlanamayacağı öngörülmek suretiyle bu metinler bir anlamda Anayasa'nın "ekleri" olarak kabul edilebilir.

Kanunun 1. maddesinde; Türkiye dahilindeki bütün bilim ve eğitim-öğretim kurumlarının Milli Eğitim Bakanlığı'na tabi olduğu ilkesi benimsenmiştir. Buna göre Türkiye'de her düzeydeki resmi ve özel eğitim ve öğretim kurumları, gözetim ve denetimin ötesinde Milli Eğitim Bakanlığı yapısında yer alırlar. Bu görev, yüksek öğretim kurumları açısından 1982 Anayasası ile "Yüksek Öğretim Kurumu"na geçmiştir.

Özel öğrenim kurumlarının varlıklarının anayasal temeli, Anayasa'nın 27. maddesinin birinci fıkrasındaki "öğrenme ve öğretme" hürriyetine dayanır. Bu anayasal hakkın uygulanması, yüksek öğrenim kurumları açısından 130. maddede düzenlenmiştir.

Vakıf üniversiteleri, aslında özel hukuk tüzelkişisi olan vakıflarla, kamu tüzelkişileri olan ve kanunla kurulan üniversitelerin Anayasa Mahkemesi yorumları ile ortaya çıkan ilginç bir birlikteliğidir. Bu "birliktelik" açıklanıp ortadaki yapının anayasal yorumu yapılmadan vakıf üniversitelerine yapılacak "Devlet yardımı" açıklığa kavuşturulamaz.

1. Vakıf üniversiteleri diğer devlet üniversiteleri gibi Anayasa'nın 130. maddesine göre kurulan ve üniversitelerin tabi olduğu kurallara tabi olan kuruluşlardır.

Vakıf üniversitelerin oluşumu, bölümleri, ders programları, yapısı, öğretim elemanlarının nitelikleri, akademik ünvanların kazanılması şartları Devlet üniversitelerinkine benzer ve paralel şartlara tabidir. Bu üniversitelerin verdiği bilimsel ünvanların eşitliği ve bu ünvanların getirdiği yasal haklara sahip olmanın altında, bu "denklik" anlayışı ve vakıf üniversitelerin kamu kurumu olma niteliği yer almaktadır.

Vakıf üniversiteleriyle devlet üniversiteleri arasındaki tek fark, birinde gerekli kaynakların vakıfça, diğerinde ise devletçe sağlanmasıdır. Bu temel farkın kaldırıldığı bir düzenleme düşünülemez. Zira, devlet mali külfetini yüklediği her çeşit kurumu kendi usullerine göre kurar ve yönetir. Açık ve kapalı bir biçimde Devlet kaynakları ile yürütülen bir vakıf üniversite veya özel öğrenim kurumu olamaz. Vakıf üniversitelerinin kurulmasında temel amaç, mali kaynaklarının kurucu vakıf tarafından sağlanmasıdır. Aksi halde vakıf üniversitenin mali serbestisinin devlet ve kendi yönünden anlamı kalmayacaktır.

2. Anayasa'nın 130. maddesinde üniversitelere yapılacak devlet yardımından söz edilmektedir. Burada sözü edilen "devlet yardımı", aslında vakıf üniversiteleri de kapsayacak bir yardım sistemini değil, genel bütçeden katma bütçeli kuruluşlar olan üniversitelerin

bütçelerine her yıl aktarılan kaynakları ifade eden ve Muhasebei Umumiye Kanununa dayanan teknik bir terimi ve düzenlemeyi ifade eder.

Bu nedenle vakıf üniversitelere devletin yapacağı yardım kamusal mükellefiyet olarak kurumlaştırılmaz.

3. Vakıf Üniversitelere TBMM'nin her yıl bütçe ile belirleyeceği biçim ve miktarda devlet yardımı yapılabilir. Bu yardım TBMM'nin siyasal takdirine bağlıdır. TBMM'nin siyasal eğilimine göre devlet, özel öğretimi değişen nispetlerde destekler veya desteklemez. Bu TBMM çoğunluğunun benimsediği ve özlediği demokratik toplumsal model ve amaca göre değişir.

Ayrıca, Ek 18. maddenin ikinci fıkrasında yer alan "özel öğretim kurumlarına Bakanlar Kurulunca tesbit edilecek esaslara göre kendi bütçesinde öngörülen miktarın % 45'ini geçmemek kaydıyla her yıl devlet bütçesinden yardım yapılır." hükmü, genel ve katma bütçeye tabi hiçbir kuruluşa tanınmayan ve hukukumuzda alışılmamış bir düzenlemeyi sergilemektedir.

Anayasa'nın 161. maddesine göre "devletin yıllık harcamaları bütçe ile yapılır." ve ancak, "kalkınma planları ile ilgili yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel, süre ve usuller" konulabilir.

Dava konusu ikinci fıkranın yukarıya alınan bölümü 161. maddeye aykırı bir biçimde ve üslupta adeta TBMM'ne "emir" vermektedir.

Böyle bir düzenleme bütçe esaslarını belirleyen 161. maddeye ve TBMM'nin görev ve yetkilerini düzenleyen 87. maddesine aykırıdır.

Her derecede özel öğrenim kurumları mali kaynaklarını kendileri bulmak zorundadırlar. Özel öğretimden yararlananların bu kurumlara yaptıkları ödentiler, mali kaynağın önemli bir bölümünü oluşturur. Devlete ait yüksek öğrenim kurumlarının temel mali kaynağı ise kamu maliyesidir.

Özel öğretim kurumlarının giderleri, "açık" veya "peçeli" biçimdeki yasa hükümleri ve idari işlemlerle devlete yüklenemez. Zira, her derece devlet okullarına girmek mutlak bir fırsat eşitliğine dayanır. Türkiye Cumhuriyeti'nin bugün eğitimde vardığı bütün olumlu sonuçları, yurt içinde ve dışında nitelikli insan yetiştirmede Türkiye'de herkese tanınan ve onurlu bir biçimde uygulanan fırsat eşitliğine borçluyuz. Özel okullara girme, diğer faktörler yanında bunun mali yükünü karşılayacak ekonomik güce dayanır. Çeşitli nedenlerle özel okulları tercih ederler, bu tercihleri ve sonucunda elde ettikleri kazanımların bedelini vergi mükelleflerine ödetemezler.

Anayasa'nın 2. maddesi, Türkiye Cumhuriyeti'ni "Sosyal hukuk Devleti" olarak tanımlamıştır. Sosyal devlet fırsat eşitliğine dayanır. Ayrıca Anayasa'nın 10. maddesinde, kişilere, ailelere, zümrelere ve sınıflara hiçbir şekilde imtiyaz tanınamayacağı öngörülmektedir.

Dava konusu madde ile özel öğrenim kurumunun giderlerinin devlete yüklenmesi bir "zümre"ye tanınmış imtiyazdır.

Bu nedenle Anayasa'nın 2. ve 10. maddesine aykırıdır.

DEĞİŞİK GEREKÇE

1- 3708 sayılı Yasa'nın 4. maddesinde; vakıflarca kurulacak yükseköğretim kurumlarının en az iki fakülteden oluşması, öğretimin de Devlet üniversitelerindeki öğretim düzeyinin aynı olması halinde kanunla üniversite adı verilebileceği öngörülmektedir. Anayasa'nın 130. maddesinin birinci fıkrasında devlet üniversitelerinin kanunla kurulacağı ve kamu tüzelkişiliğine sahip olacağı belirtilmektedir. İkinci fıkrası gereğince vakıflarca kurulacak üniversiteler için ise ayrı bir kanun çıkarılması gerekmektedir. Başka bir anlatımla vakıflarca kurulacak üniversitelerin kuruluş usul ve esaslarını gösteren çerçeve bir Yasa'nın çıkarılması öngörülmektedir. Bu çerçeve Yasa'da bulunması gereken konular da 130. maddenin üçüncü ve dokuzuncu fıkralarında gösterilmiştir. Diğer taraftan onuncu fıkrada vakıf üniversitelerinin mali ve idari konular dışında, akademik çalışmalar, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik konuları yönünden Devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasa'da öngörülen hükümlere bağlı olacağı belirtilmektedir.

İşte bu amaçla 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu çıkarılmıştır. Bu Yasa hem Devlet üniversitelerinin hem de vakıf üniversitelerinin (idari/mali konular hariç) tabi olduğu hükümleri içermektedir. özellikle Ek 2-15 arası maddeler vakıf üniversiteleri için çerçeve Yasa hükümleridir. Nitekim Ek 2. madde ile; "vakıflar kazanç amacına yönelik olmamak şartıyla ve mali-idari konular dışında akademik çalışmalar, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden bu KANUNLA gösterilen USUL ve ESASLARA uymak kaydıyla yükseköğretim kurumları veya bağlı birimlerinden birini veya birden fazlasını kurabilirler" demek suretiyle Anayasa'nın 130. maddesinin ikinci fıkrasına uygun bir düzenleme yapılmıştır. Böylece Devlet üniversitelerinde olduğu gibi kurucu bir Yasa'ya ihtiyaç duyulmadan belirtilen çerçeve Yasa doğrultusunda vakıflar yükseköğretim kurumları kurabilecektir. Vakıf üniversitelerini mali ve idari konular dışında bu yasa hükümlerine bağlamakla Devlet yükseköğretim kurumları ile aralarında bir bütünlük oluşturulmuştur. Örneğin Ek 8. madde; "vakıflarca yükseköğretim kurumlarındaki akademik organlar, Devlet Yükseköğretim Kurumlarındaki akademik organlar gibi düzenlenir ve onların görevlerini yerine getirir. Öğretim elemanlarının nitelikleri, Devlet Yükseköğretim Kurumlarındaki öğretim elemanlarının niteliklerinin aynıdır." demektedir, Ek 9. maddesi; "Vakıf yükseköğretim kurumlarının eğitim-öğretim esasları, öğretim süreleri ve öğrenci hakları ile ilgili hususlar bu kanun hükümlerine tabidir." hükmünü içermekte ve Ek 10. madde ise, vakıflar tarafından kurulacak yükseköğretim kurumları mali, idari ve ekonomik konularda Yüksek Öğretim Kurulu'nun gözetim ve denetimine tabi olduğunu bildirmekte Ek 12. madde de "vakıflar tarafından kurulacak yükseköğretim kurumlarında akademik kurul, senatoların; Yönetim Kurulu Üniversite Yönetim Kurulu'nun; en yüksek düzeydeki yönetici rektörün yetkisini kullanır ve görevlerini yapar" demektedir. Bu maddelerden de anlaşılmaktadır ki vakıf yükseköğretim kurumları ile Devlet yükseköğretim kurumları arasında mali ve idari konular dışında tam bir eşitlik ve benzerlik bulunmaktadır. Ayrı bir kurucu yasa olmadan esasları çerçeve Yasa hükümleri gereğince belirtilen vakıflarca kurulacak yükseköğretim kurumlarının oluşması Anayasa'nın 130. maddesinin ikinci fıkrasına tam anlamıyla uymaktadır.

Öte yandan vakıflarca kurulacak yükseköğretim kurumlarının "Kamu hukuku tüzelkişiliğine" sahip olması mümkün değildir. Kamu hukuku tüzelkişiliği Anayasa'nın 123. maddesi gereğince Yasayla yada Yasaların verdiği yetkiye dayanılarak kurulur. Kuruluşları Yasayla olduğu gibi varlıklarının sona ermeleri de Yasayla olur. Başka bir anlatımla kuruluşları ve sona ermeleri kendi iradelerine bağlı değildir.

Özel hukuk tüzelkişileri ise; gerek kuruluşları gerekse sona ermeleri herhangi bir Yasaya ihtiyaç duyulmadan kendi hür iradeleri ile şekillenmektedir.

Mal varlığı ve bütçe ödenekleri vakıflarca karşılanan vakıf yükseköğretim kurumlarını kamu hukuku tüzelkişisi sayarak kuruluşunu ve sona ermesini özel Yasalara bağlamak vakıf kurucusunun iradesine aykırı durumların ortaya çıkmasına yol açabilir ki bu da vakıf anlayışı ile bağdaşmaz.

Buna göre vakıf üniversitesinin kuruluşu için Devlet üniversitesinde olduğu gibi kurucu bir Yasa'nın varlığını zorunlu kılan 3708 sayılı Yasa'nın 4. maddesi Anayasa'nın 130. maddesinin ikinci fıkrasının öngörmediği bir durum olup iptali gerekir.

2- Yasa'nın Ek 20. maddesinin (b) bendi de adı geçen vakıf yükseköğretim kurumuna tüzelkişilik kazanması için özel kurucu bir Yasa'yı zorunlu kıldığından yukarıda açıklanan gerekçeler bu madde içinde aynen geçerlidir.

Bu sebeple Anayasa'nın 130. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülmeeyen böyle bir yasal düzenlemenin iptali gerekir.

3- 3708 sayılı Yasa'nın Ek 18. ve Ek 19. maddelerinin iptaline ilişkin çoğunluk görüşüne, üye İhsan PEKEL'in bu karara ait karşıoy yazısında belirttiği gerekçelerle katılmadım.

Üye

Haşim KILIÇ

DEĞİŞİK GEREKÇE ve KARŞIOY YAZISI

2547 sayılı Yasa'ya, 3.4.1991 günlü 3708 sayılı Yasayla:

1- Vakıflar tarafından kurulacak üniversitelerin, Anayasa'nın 130. maddesinin ikinci, dokuzuncu ve onuncu fıkraları uyarınca, ikinci fıkrada belirtilen "kanun" yerine geçmek üzere çıkarılan 2547 sayılı Yasa'nın Ek 2-15. maddelerinde gösterilen usul ve esaslara göre kurulması gerekir. Bu değişik gerekçe nedeniyle, yeniden düzenlenen Ek 2. maddesinin ikinci fıkrası ile Ek 20. maddesinin (b) bendi, Anayasa'ya aykırıdır.

2- Eklenen Ek 18. maddesinin birinci fıkrasındaki, vakıflar tarafından kurulmuş yükseköğretim kurumlarına tahsis edilecek hazine veya kamu tüzelkişilerine ait arazi ve tesislerle ilgili düzenlemede, dayanak olan Anayasa'nın 130. maddesine uygun biçimde amaç ve ilkeler belirlenmiştir. Bakanlar Kurulu tahsisi bunlara göre yapabilecektir. Bu itibarla Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir.

3- Eklenen Ek 19. maddede yeni bir üniversite kurulması söz konusu değildir. İstenen; bilimsel ve teknolojik araştırmaların, eğitimde gelişme ve yaygınlaşmanın hızla sağlanması için daha önce kurulmuş kimi üniversitelere yönetim ve mali yönden daha esnek bir çalışma olanağının sağlanmasıdır.

Özel statü verilecek üniversitelerin organları, işleyişleri ve bunların seçimleri, öğretim elemanlarının görevlendirilmesi, mali kaynakların kullanılması ile ilgili ilkeler Anayasa'nın 130. madde sinin dokuzuncu fıkrası uyarınca inceleme konusu Yasa kuralı ile düzenlenmiştir.

YÖK, Milli Eğitim Bakanlığı ile Maliye ve Gümrük Bakanlığı ve DPT özel statü verilen üniversitelerde de etkinliğini sürdürecektir. Burada getirilen "Üst Yönetim Kurulu"nın Anayasa'nın 131. maddesinde geçen Yükseköğretim Kurumuna benzer veya karşıt bir yönü yoktur. Söz konusu düzenlemenin dayanağı Anayasa'nın 131. maddesi değil, 130. maddesinin dokuzuncu fıkrasıdır.

4- 2547 sayılı Yasa'nın iptal edilen hükümlerinin doğuracağı hukuki boşluk nedeniyle vakıflarca kurulacak yükseköğretim kurumlarının faaliyetlerinde kamu zararına yol açacak aksaklıklarla karşılaşılacağından Yasakoyucunun yeni bir düzenleme yapabilmesini temin amacıyla iptal hükmü yürürlük tarihi için makul bir süre verilmesi gerekir.

Açıklanan nedenlerle kararın yukarda belirtilen konulara ilişkin bölümlerine katılmıyorum.

Üye

İhsan PEKEL

KARŞIOY YAZISI

2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun 3. maddesinin (c) fıkrasını değiştiren dava konusu 3708 sayılı Yasa'nın 1. maddesinde aynen: "yüksek öğretim kurumları; üniversiteler ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler,yüksekokullar, meslek yüksekokulları ile uygulama ve araştırma merkezleridir.

Yüksek teknoloji enstitüsü özellikle teknoloji alanlarında yüksek düzeyde araştırma, eğitim-öğretim, üretim, yayım ve danışmanlık yapan, kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip bir yüksek öğretim kurumudur." denilmektedir.

Anayasa'nın üniversiteleri tanımlayan 130. maddesinin birinci fıkrası ile karşılaştırıldığında, yüksek teknoloji enstitülerinin de üniversite tanımına uygun ve benzer görevleri üstlenen öğretim kurumları olduğu görülmektedir. Ancak, "yüksek teknoloji enstitüleri" yerine "yüksek teknoloji üniversiteleri" sözcüklerinin kullanılmasında amaç bakımından hiçbir sakınca bulunmadığı halde, "yüksek teknoloji enstitüleri" sözcüğü ile yetinilmek suretiyle bu enstitülerin bir üniversite mi yoksa üniversite dışında belirli bir mesleğe yönelik eğitim ve öğretime ağırlık veren ve üniversite sayılmayan başka bir yükseköğretim kurumu mu olduğu konusunda belirsizlik yaratılmıştır.

Yüksek Öğretim Kurumu Teşkilatı Hakkında 41 Sayılı KHK'nin Değiştirilerek Kabulüne Dair 2809 sayılı Kanun ile 78 ve 190 sayılı KHK'lerde Değişiklik Yapılması Hakkında 3837 sayılı Kanun'un (RG. 11.7.1992 - 21281) "Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü" başlığını taşıyan Ek Madde 19'da, aynen: "Gebze de Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü adıyla bir Yüksek Teknoloji Enstitüsü kurulmuştur. Bu enstitü;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Mimarlık Fakültesi ve İşletme Fakültesi'nden,

b) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kuralın Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü'nden, oluşur." denilmektedir.

Görülüyor ki, bu Yasa'ya göre de; üniversiteler ve yüksek teknoloji enstitüleri ayrı ayrı adlarla çalışan öğretim kurumları olsalar da, nitelik bakımından eşdeğerdirler. Eğitim ve öğretim birimleriyle yönetim organları açısından da benzer durumdadırlar.

Üniversiteler, yüksek dereceli eğitim sağlayan birimler topluluğudur. Bu nedenle üniversite olmanın temel ögesini, öğretim birimlerine verilen adlar değil, bu birimlerde öğretilenlerin çağdaş bilimin gereklerine uygun bulunması, araştırmaların yeni gelişmelere ve kalkınma planı ereklerine yönelmesi, yapılan araştırmaların içeriğinden ve sonuçlarından kamuoyunun haberdar edilmesi gibi ögeler oluşturmaktadır. Yüksek teknoloji enstitülerinde de bu temel ögenin varlığını yadsımaya olanak yoktur.

Anayasa'nın 130. maddesinde üniversite kuracak olan Devlet için yerine getirilmesi zorunlu bir takım buyruklar ve yasaklar vardır. Bu yasaklar ve buyruklar Yasakoyucuyu da Devletin öbür organlarını da Anayasa'nın 11. maddesi uyarınca bağlamaktadır. Burada güdülen amaç; üniversite öğretimini nesnel ve bilimsel nitelikli ölçülere sığmayan etkilerin, başka bir deyimle siyasal çevrelerin veya çeşitli çıkar ve düşünce kümelerinin etki alanları dışında tutmaktır. Oysa, nitelikçe üniversite olduğunda kuşku bulunmayan "Yüksek Teknoloji Enstitüleri" çoğunluğun benimsediğine göre üniversite kavramının dışında tutularak kimi ekonomik çevrelerin ve düşünce kümelerinin çıkarlarına daha uygun bir öğretime yatkın duruma getirilmiş ve böylece Anayasa'nın koruyucu önlemlerinin etkisini büyük ölçüde azaltan, Anayasa'yla gözetilen amaca aykırı bir düzenleme yapılmıştır.

3708 sayılı Yasa'nın 2. maddesi ile 2547 sayılı Yasa'nın 5/f bendinde "ve bunlar içindeki" sözcükleri eklenmek suretiyle yapılan değişiklikte aynı gerekçelerle Anayasa'ya aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle "Yüksek Teknoloji Enstitüleri"ni birer yüksek öğretim kurumu niteliğinde yorumlayan ve dolayısıyla Anayasa'ya uygun bulan çoğunluğun bu konuya ilişkin görüşüne katılmadım.

Üye

Mustafa ŞAHİN

KARŞIOY YAZISI

2547 sayılı Yükseköğretim Yasası'nın tanımlar başlığı altındaki 3. maddesinin (c) fıkrası "Yükseköğretim Kurumları: Üniversiteler, fakülteler, enstitüler ve yüksekokullardır." şeklinde iken 3.4.1991 günlü, 3708 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle değiştirilerek; "Yükseköğretim Kurumları: Üniversiteler ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuarlar, meslek yüksekokulları ile uygulama ve araştırma merkezleridir.

Yüksek teknoloji enstitüsü, özellikle teknoloji alanlarında yüksek düzeyde araştırma, eğitim-öğretim, üretim, yayın ve danışmanlık yapan, kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip bir yükseköğretim kurumudur." şeklini almıştır.

Bu düzenleme ile üniversiteler ile yüksek teknoloji enstitüleri eş değerde görülüp yükseköğretim sisteminde yer almışlardır.

Anayasa'nın 130. maddesinde "Üniversiteler" ile "yükseköğretim kurumları" farklı nitelendirilmiştir.

Anayasa üniversiteleri ayrı bir kurum olarak düzenlemiştir. Her üniversite bir yükseköğretim kurumudur, fakat her yükseköğretim kurumu bir üniversite değildir. Üniversiteler içinde diğer yükseköğretim kurumlarının yer alması olasıdır. Bu durum ikisinin aynı kurum sayılmasını gerektirmez.

Anayasakoyucu 130. maddede öngördüğü ilkelerle, üniversite kurulurken yasakoyucuya kimi kesin buyruklar vermekte, aynı zamanda özel kişilerin ve yasadan başka bir işlemle devletin üniversite kurmasını yasaklamaktadır.

23.11.1989 günlü, 3589 sayılı "2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun"un 3. maddesiyle 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun Ek 2. maddesine eklenen "Vakıflarca yükseköğretim kurumlarına, Yükseköğretim Kurulu kararı ile ancak bu kurumun en az iki fakülteden oluşması ve fen ve edebi yat alanları ile ilgili eğitim programlarının bulunması, eğitim ve araştırma düzeyinin en az o ilde, o ilde üniversite yoksa en yakın ilde bulunan Devlet üniversitelerindeki eğitim ve araştırma düzeyinde olması şartıyla "üniversite" adı verilebilir." şeklindeki fıkra hükmü; 30.5.1990 tarih ve E: 1990/2, K: 1990/10 sayılı Anayasa Mahkemesi kararı ile 9.2.1992 tarihinden geçerli olmak üzere iptal edilmiş, iptal hükmü yürürlüğe girmeden 3.4.1991 tarih ve 3708 sayılı Kanunun 4. maddesi ile değiştirilmiş,

değiştirilen 2547 sayılı Yasanın Ek 2. maddesinin ikinci fıkrası Anayasa'ya aykırı görülerek bu kararla iptal edilmiştir.

2547 sayılı Yükseköğretim Yasası'nda da, üniversite: "Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzelkişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur."

Yükseköğretim ise; "Milli Eğitim sistemi içinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarı yılı kapsayan her kademedeki eğitim-öğretimin tümüdür." biçiminde tanımlanmıştır.

1982 Anayasası'nın 130., 131. ve 132. maddeleri yükseköğretim kurum ve kuruluşlarını düzenlemektedir. Anayasakoyucu Anayasa'nın 130. maddesiyle üniversiteleri bir Anayasa kuruluşu olarak kabul etmiş ve bu maddenin birinci fıkrasında, üniversitelerle ilgili başlıca kuralları belirtmiş, üniversitelerin, "kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip" olmaları ve "Devlet tarafından yasa ile kurulmaları" öngörülmüştür. Anayasa gerçek kişilere ve bir ayırık durum dışında Devletten başka tüzelkişilere yükseköğretim kurumu kurma olanağı tanımamıştır.

Anayasa'nın 130. maddesinde açıklanan bu hükümler; madde nin birinci fıkrasında sayılan amaçlar ile yasayla kurulma, kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip olma, üniversitelerin ülke sathına dengeli bir biçimde yayılmasının gözetilmesi kuralları ve üniversite elemanlarının serbestçe her türlü bilimsel araştırma ve yayında bulunabilmeleri ve bunun sınırı, üniversite yönetim ve denetim organlarının ve öğretim elemanlarının Yükseköğretim Kurulu'nun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılamayacaklarına ilişkin güvence ile yükseköğretim kurumlarının örgütlenmeleri ve işleyişleriyle ilgili olarak maddenin dokuzuncu fıkrasında sayılan konuların da yasayla düzenlenmesi zorunluluğu olarak gösterilebilir.

Yasa'yla "üniversite" adı altında ve Anayasa'nın 130. maddesindeki ilkeler doğrultusunda oluşturulan kurumlardan Devlet tarafında ve yasayla kurulma, kamu tüzelkişiliğini taşıyan, bilimsel yönden özerk olmanın amaçlandığı ve bu tür yapıların bilimsel gerekler dışındaki etkilere uzak tutulmuş bir çalışmayı, öğretimi ve eğitimi sağlamak ereği ile benimsendiği anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 130. maddesinin birinci fıkrasında Devlet üniversitelerinden başka bir kamu kuruluşunun madde kapsamı içine alınabileceğini gösteren bir kural olmadığı gibi 2547 sayılı Yasa'da da üniversiteler üstü veya dengi bir kuruluşun varlığından veya kurulabileceğinden söz edilmiştir.

Üniversite kuruluşları varken yüksek teknoloji enstitüleri adı altında aynı düzeyde Anayasa'nın öngörmediği eğitim sistemi oluşturulamaz. Ancak, Anayasa değişikliği ile yapılabilecek bir düzenlemenin yasa değişikliği ile gerçekleştirilmesi olanaksızdır.

2547 sayılı Yasa'nın ve Anayasa'nın kapsamında bulunmayan bu tür kuruluşların milli eğitim ve yüksek eğitim politikası içinde yer almasını gerektirecek yasal dayanak yoktur.

Yasayla oluşturulmak istenen sistem, yüksek teknoloji enstitüleri yoluyla yeni bir tür üniversite kurma olanağını gerçekleştirmektedir.

Belirtilen nedenlerle 3.4.1991 günlü, 3708 sayılı Yasa'yla değişik 4.11.1981 günlü, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 3. maddesinin (c) fıkrası ile aynı nitelikteki 5. maddesinin (f) fıkrasının Anayasa'nın 130. maddesine aykırı olduğu ve bu fıkralarında iptali gerektiği kanısında olduğundan çoğunluğun bu konudaki kararına katılmıyorum.

Üye

Selçuk TÜZÜN

KARŞIOY YAZISI

1) 1982 Anayasası'nın 130. maddesi, üniversitelerin ancak, Devlet eliyle kurulmasını kabul eden 1961 Anayasası'nın 120. madde sindeki ilkeden ayrılmıştır. Şöyleki; maddenin birinci fıkrası Devlet tarafından "kanunla ve kamu tüzelkişisi olarak" kurulacak üniversitelere yer verirken, ikinci fıkrası "kanunda gösterilen usul ve esaslara göre"; kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından da, Devletin gözetim ve denetimine tabi yükseköğretim kurumları kurulabileceğini belirlemektedir. "Yükseköğretim kurumları" sözünün üniversiteyi de içine aldığından şüphe yoktur. Nitekim, üniversiteler hakkında da hükümler getiren 130. maddenin başlığı "Yükseköğretim Kurumları"dır. Şu halde, sözü geçen fıkarda belirtilen şartların yerine getirilmesi halinde, vakıfların da üniversite kurabileceğini kabul etmek gerekir. Ancak bu üniversitelerinde Devlet üniversiteleri gibi bir kuruluş kanunu ile kurulabilecekleri; kamu tüzelkişisi oldukları biçiminde, fıkarda hiçbir açıklık olmadığı gibi, Devlet üniversitelerinin kuruluşunu düzenleyen birinci fıkraya da yollama yapılmamış; yalnız "Kanunda gösterilen usul ve esaslara göre" kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından Devletin gözetim ve denetimine tabi yükseköğretim kurumları kurabileceği belirtilmiştir.

Bu usul ve esasları belirleyecek kanunun ise çerçeve niteliğindeki Yükseköğretim Kanunu olduğunu belirtmek bir yanlış olamaz. Nitekim bu çerçeve kanunda yer alması gereken diğer konularda Anayasa'nın 130. maddesinin üçüncü, altıncı ve dokuzuncu fıkralarında gösterilmiştir.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 3.4.1991 günlü, 3708 sayılı Yasa'yla değişik Ek.2. maddesinin ikinci fıkrasında; Vakıfların hangi usul ve esaslara göre Yükseköğretim kurumu kurabilecekleri ayrıntılarıyla gösterilerek, Anayasa'nın 130. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen, "kanunda usul ve esaslarının gösterilmesi şartı" yerine getirilmiştir.

3.4.1991 tarihli ve 3708 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle değiştirilen ve dava konusu olan Ek. 2. maddenin ikinci fıkrası ile, yukarıda sözü edilen usul ve esaslara bir yenisi katılarak, vakıflarca kurulacak yükseköğretim kurumlarının hangi şartlarla üniversite adını alabilecekleri gösterilmiştir. Bu değişen fıkarda şöyle denilmektedir. "Vakıflarca kurulacak yükseköğretim kurumlarınca, en az iki fakültenin oluşması, Fen ve Edebiyat alanları ile ilgili eğitim programlarının bulunması ve eğitim-öğretim ve araştırma düzeyinin en az ol ilde, o ilde yoksa

en yakın ildeki Devlet üniversitesindeki eğitim-öğretim ve araştırma düzeyinde olduğunun tespiti halinde kanunla üniversite adı verilebilir."

Anayasa, vakıflarca kurulacak yükseköğretim kurumlarının herbiri için ayrı bir kuruluş kanunu çıkarmasını değil, genel bir kanunla (bir çerçeve kanunda) usul ve esasların gösterilmesini emretmiş; kanun koyucuda bu emri yerine getirerek, yukarıda sözü edilen 4. madde ile değiştirilen Ek. 2. maddesinin ikinci fıkrasında bu usul ve esasları göstermiştir.

Anayasa'nın 130. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Kanunla kurulma" koşulu Devlet Üniversiteleri içindir. Esasen fıkra "Devlet tarafından kanunla kurulur" sözcüğü ile bitmektedir.

Bu itibarla, Anayasa'nın 130. maddesinin ikinci fıkrasıyla, "kanunda gösterilen usul ve esaslara göre" kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafın, Devletin, gözetim ve denetimine tabi üniversiteler dahil yükseköğretim kurumları kurulabileceği kabul edilmiş olduğundan, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 3.4.1991 günlü, 3708 sayılı Yasa ile değişik Ek. 2. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

2) İptal davasına konu olan Ek. 18. maddesi birinci fıkrasında vakıflar tarafından kurulmuş yükseköğretim kurumlarına "Hazine veya muvafakatlari alınmak suretiyle kamu tüzelkişilerine ait arazi ve tesisler tahsis edilebilir." denilmekte; ikinci fıkrasında ise bu yükseköğretim kurumlarına her yıl yapılacak "Devlet yardımının" esas ve usulleri düzenlenmektedir.

Vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumlarına, Hazine veya kamu tüzelkişilerine ait arazi ve tesislerin tahsis edilebileceğini belirten Ek. 18. maddesi birinci fıkrasında; "Vakıflar tarafından kurulmuş yükseköğretim kurumlarına eğitim ve araştırma tesisleri, öğretim üyesi lojmanları, öğrenci yurtları, sosyal ve kültürel tesisler kurmak üzere, Bakanlar Kurulu kararıyla, Hazine veya muvafakatlari alınmak suretiyle, kamu tüzelkişilerine ait arazi ve tesisler tahsis edilebilir. Bu şekilde tahsis edilen arazi ve tesisler, başka gerçek ve tüzelkişilere devredilemez." ve yine aynı maddenin ikinci fıkrasıyla da, Vakıflar tarafından kurulacak yükseköğretim kurumlarına yapılacak yardımla ilgili olarak, "Vakıflarca kurulmuş yükseköğretim kurumlarından eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerini en az iki eğitim-öğretim yılı sürdürmüş olanlara, talepleri halinde, o yükseköğretim kurumunun eğitim-öğretim, araştırma, kütüphane ve yatırım masrafları ile diğer cari harcama kalemleri için Yükseköğretim Kurulunun teklifi üzerine Milli Eğitim Bakanlığının görüş ve önerisi ile Bakanlar Kurulunca tesbit edilecek esaslara göre kendi bütçesinde öngörülen miktarın % 45'ini geçmemek kaydıyla her yıl Devlet yardımı yapılır. Bakanlar Kurulunca esaslar tesbit edilirken yardımın yapılacağı Yükseköğretim kurumunun araştırma ve çalışmalarının düzeyleri dikkate alınır. Devlet yardımı, ilgili yükseköğretim kurumunun müracaatı üzerine Milli Eğitim Bakanlığının görüş ve önerisi ile Bütçe Kanununun her yıl bu maksatla ayrılan ödenekten iki eşit taksit halinde Maliye ve Gümrük Bakanlığınca yapılır.

Yardım alan yükseköğretim kurumu her yıl Nisan ayı sonuna kadar bir önceki yılın gelir ve giderlerini Maliye ve Gümrük, Milli Eğitim bakanlıkları ile Yükseköğretim Kuruluna göndermek zorundadır." biçiminde hükümler getirilmiştir.

İptali istenilen bu iki fıkradaki hükümlerin Anayasa ilke ve kuralları yönünden değerlendirilmesine geçmeden önce, konuyla ilgili olarak, Anayasamızda yer alan temel ilkeler üzerinde durulması gerekir.

Vakıflarca kurulan yükseköğretim kurumları devletin gözetim ve denetimi altındadır. Mali ve idari konular dışındaki akademik çalışmaları, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasa'da belirtilen hükümlere tabidir. (Anayasa Madde. 130. son fıkra) Bu hükümler, vakfın kuracağı yükseköğretim kurumu ile devlet yükseköğretim kurumları arasında, mali ve idari konular dışında, tam bir benzerlik sağlanması amacına yöneliktir. Nitekim, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun Ek. 8. maddesinde; "Vakıflarca kurulacak yükseköğretim kurumlarındaki akademik organlar, Devlet yükseköğretim kurumlarındaki akademik organlar gibi düzenlenir ve onların görevlerini yerine getirir. Öğretim elemanlarının nitelikleri Devlet yükseköğretim kurumlarındaki öğretim elemanlarının niteliklerinin aynıdır." denilmekte; yine Ek. 8. maddesinde; "Vakıf yükseköğretim kurumlarının eğitim-öğretim esasları, öğretim süreleri ve öğrenci hakları ile ilgili hususlar bu kanun hükümlerine tabidir." hükmü konulmakta; Ek. 10. maddesinde ise; "Vakıflar tarafından kurulacak Yükseköğretim Kurumları çalışmalarını her ders yılı sonunda Yükseköğretim Kuruluna sunar." denildikten sonra, bu kurumların mali, idari ve ekonomik konularda Yükseköğretim Kurulu'nun gözetim ve denetimine tabi olduğu belirtilmekte; 12. Madde de "Vakıflar tarafından kurulacak yükseköğretim kurumunda akademik kurul, senatoların; yönetim kurulu, üniversite yönetim kurulunun; en yüksek düzeydeki yönetici, rektörlerin yetkisini kullanır ve görevlerini yapar" denilmektedir

Devlet üniversitesinin mal varlığı Devlet tarafından verilmekte; öğretim elemanları ve personeli kadrolu ve maaşlı olarak görev yapmaktadır. Vakfın kuracağı üniversitenin ise, mal varlığı vakıfça verilmektedir. Öğretim elemanları ve personeli sözleşmeyle çalışmakta ve bütçe ödenekleri vakıf tarafından karşılanmaktadır.

Anayasa'nın 130. maddesi birinci fıkrasında; "Çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan ... üniversitelerin Devlet tarafından kurulacağı" belirtildiğine göre, aynı maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen yükseköğretim kurumlarının; (Üniversite dahil) vakıflarca kurulamaması veya kurulmaması halinde ve bu amacı sağlayacak tüm yükseköğretim kurumları, Anayasa'nın 5. ve 130. maddeleri gereği Devlet tarafından kurulacak ve bu kuruluşların tüm masrafları Devlet Bütçesinden karşılanacaktır. İşte Vakıflar tarafından yükseköğretim kurumlarının kurulması halinde, bu kurumların masrafları vakıf tarafından karşılanacağı cihetle, Devlet işbu amaca yönelik görevini yerine getirirken, bütçe ile yapılması gereken harcamalarda bir azalma ve rahatlama olacaktır. Bu durumda Devlet üniversitelere, yükseköğretimle ilgili hizmet vermede ortak olan vakıf tarafından kurulan yükseköğretim kurumlarına, gerektiğinde Devlet Bütçe'sinden yardım yapılmasını istemek hem Anayasa'ya, hem de "eşyanın tabiatına" uygun bulunmaktadır. Bir kanun maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu sonucuna vara bilmek için, onun Anayasa'nın açıkça belirttiği bu hususun aksi istikametinde bir hükmü kapsamaması gerekir. Yani Anayasa herhangi bir konuda emredici veya yasaklayıcı bir kural koymamışsa bunun düzenlenmesi kanun koyucunun takdirine bırakılmış demektir. Anayasamız vakıflarca kurulacak yükseköğretim kurumlarına Devlet yardımı yapılması veya yapılmaması hususunda özel bir hüküm getirmemiş sadece 130. maddenin son fıkrasında aynen, "Vakıflar tarafın dan kurulan yükseköğretim kurumları, mali ve idari konuları dışındaki akademik çalışmaları öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, Devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasada belirtilen hükümlere tabidir." denilmekle yetinilmiştir. Anılan maddenin birinci fıkrasında yer alan "...eğitim-öğretim ve araştırma tesisleri, öğretim üyesi lojmanları, öğrenci yurtları, sosyal ve kültürel tesisler kurmak üzere, Bakanlar Kurulu kararıyla, Hazine veya muvafakatlari alınmak suretiyle, kamu tüzelkişilerine

ait arazi ve tesisler tahsis edilebilir. Bu şekilde tahsis edilen arazi ve tesisler, başka gerçek ve tüzelkişilere devredilemez." biçimindeki ve yine ikinci fıkrasında da; "Vakıflarca kurulmuş yükseköğretim kurumlarından eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerini en az iki eğitim-öğretim yılı sürebilmiş olanlara..... yükseköğretim kurulunun teklifi üzerine Milli Eğitim Bakanlığının görüş ve önerisi ile Bakanlar Kurulunca tesbit edilecek esaslara göre kendi bütçesinde öngörülen miktarın % 45'ini geçmemek kaydıyla her yıl Devlet yardımı yapılır. Bakanlar Kurulunca esaslar tesbit edilirken yardımın yapılacağı yükseköğretim kurumunun araştırma çalışmalarının düzeyleri dikkate alınır..... yardım alan yükseköğretim kurumu her yıl Nisan ayı sonuna kadar bir önceki yılın gelir ve giderlerini Maliye ve Gümrük, Milli Eğitim bakanlıkları ile Yükseköğretim Kuruluna göndermek zorundadır." şeklindeki gerekli kuralları koymak suretiyle Bakanlar Kurulu'na tanınan yetkilerin, çevre ve sınırları belirlenmiş bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi'nin çeşitli kararlarında belirtildiği gibi yasa koyucu belli konularda gerekli kuralları koyarak, çerçeveyi çizecek, eğer uygun ve zorunlu görürse, onların uygulanması yolunda sınırları belirlenmiş alanları bırakacak idare, ancak o alanlar içinde takdir yetkisine dayanmak suretiyle yasalara aykırı olmamak üzere birtakım kuralları koyarak yasanın uygulanmasını sağlayacaktır.

Ek. 18. maddenin birinci ve ikinci fıkraları birlikte bir bütün olarak değerlendirildiğinde, kanun koyucu tarafından Anayasa'nın 130. maddesi ikinci fıkrası gereği kazanç amacına yönelik alınmak üzere vakıflar tarafından kurulacak olan yükseköğretim kurumlarının, sözü edilen Anayasa Maddesi birinci fıkrasında belirtilen "çağdaş yükseköğretim eğitim-öğretim" hizmetinin yerine getirilmesine yeterince katkıda bulunabilmeleri bakımından, işbu yükseköğretim kurumlarına "mali ve nakdi" Devlet yardımı yapılmasına, bazı koşulların mevcudiyeti halinde Bakanlar Kurulunca karar verilebileceğinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Bu duruma göre, Bakanlar Kurulunca gerek sözü edilen Ek. maddenin birinci fıkrası ve gerek ikinci fıkrası gereğince vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumlarına "mali ve nakdi" Devlet yardımı" yapılmasına ilişkin kararlar verilirken, her iki fıkroda belirtilen yeterli koşulların var olup olmadığı hususu değerlendirilecektir. Bakanlar Kurulu Ek. 18. madde birinci ve ikinci fıkrası ile kendisine tanınan yetkisini kullanırken, bu yetkinin kullanımı için öngörülen tüm koşulların varlığını arayıp, kanun ile konulan ve çerçevesi belirtilen bu kuralları nazari itibare alınacağına ve sözü edilen bu koşulların gerçekleşmesi halinde ise, Devletin ve kamu tüzelkişilerinin harcamalarına ilişkin Anayasa'da yer alan ilkelerde gözetilip değerlendirildiğine göre, Bakanlar Kuruluna bu şekilde bir yetkinin verilmesi Anayasa'ya aykırı değildir.

3) İptal edilen kuralları hukuksal boşluk doğuracağından ve bu boşluk mahiyeti itibarıyla kamu yararını olumsuz yönde etkileyecek nitelikte olduğundan, bu hususun gözönünde tutularak mahkemece verilen iptal kararının yürürlüğe giriş tarihinin ayrıca kararlaştırılması gerekirdi.

Açıklanan nedenlerle iptal kararını oluşturan çoğunluk görüşlerine katılmıyorum.

Üye

Servet TÜZÜN

KARŞIOY YAZISI

Anayasa'nın 123. maddesine göre "çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğine sahip üniversiteler Devlet tarafından kurulur.

Kanunda gösterilen usul ve esaslara göre, kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından, Devletin gözetim ve denetimine tabi yükseköğretim kurumları kurulabilir."

Anayasamızın buyruğu üniversitelerin ancak Devlet tarafından kurulabileceği, vakıfların ise ancak yükseköğretim kurumu kurabilecekleri yolunda iken; iptali istenen Yasa'nın 1. maddesi ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 3. maddesinin (c) fıkrası değiştirilerek Yükseköğretim Kurumu tanımına yüksek teknoloji enstitüleri de dahil edilmiş ve bunların bünyelerinde fakülteler, yüksekokullar vs... olacağı öngörülmüştür. Böylece yeniden oluşturulmak istenen yüksek teknoloji enstitüleri çeşitli birimlerden oluşacak bilimsel özerklik ve kamu tüzelkişiliğine sahip bir yükseköğretim kurumu olarak kabul edilecektir. Aslında oluşturulmak istenen yüksek teknoloji enstitülerinin ismi konmamakla birlikte üniversite niteliğinde oluşturulmak istendiği açıkça görülmektedir. Anayasa'nın 130. maddesindeki üniversite tanımında bulunan bütün öğeler, yüksek teknoloji enstitülerinin tanımında da yer almakta böylece adı başka bir şey konsa da oluşturulmak istenen yeni kurumlar aslında üniversitedir. Bu şekilde oluşturulmak istenen yüksek teknoloji enstitüleri Anayasa'nın 130. maddesine aykırıdır.

Yüksek teknoloji enstitülerinin Üniversite niteliğinde olmasına karşın yükseköğretim kurumu şeklinde kabul edilerek vakıflar tarafından kurulabilmesi olanağı Anayasa'ya aykırılık oluşturmaktadır.

Bu nedenle de, 3708 sayılı Yasa ile değişik 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 3. maddesinin (c) fıkrası ile 5. maddesi nin (f) fıkrasının Anayasa'nın 130. maddesine aykırılıkları nedeniyle iptalleri gerektiği kanısında olduğumdan aksi yönde oluşan çoğunluk görüşüne karşıyım.

Üye

Yalçın ACARGÜN

KARŞIOY YAZISI

2547 sayılı Yasaya 3.4.1991 günlü, 3708 sayılı Yasayla eklenen Ek 18. maddesinin birinci fıkrası ile, vakıflar tarafından kurulacak yüksek öğretim kurumlarına, eğitim-öğretim ve araştırma tesisleri, öğretim üyesi lojmanları, öğrenci yurtları, sosyal ve kültürel tesisler kurmak üzere, Bakanlar Kurulu kararıyla, Hazine veya olurları alınmak suretiyle kamu tüzel kişilerine ait arazi ve tesisler tahsis edilebilmesine olanak tanınmıştır. Bu yolla tahsis edilen arazi ve tesisler, başka gerçek veya tüzel kişilere devredilemeyecektir.

Anayasanın 130. maddesine göre, Vakıflar tarafından kurulabilecek Yüksek öğretim kurumları kazanç amacı gütmeyecek, devletin gözetim ve denetiminde öğretim faaliyetlerinde bulunacaklardır. Vakıfların bu etkinliklerinin, aynı maddenin birinci fıkrasında üniversiteler için öngörülen nitelikleri içermesi; çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde ulusun ve ülkenin gereksinimlerine uygun insan gücü yetiştirmek amacına dönük olması, Anayasanın vakıf yükseköğretim kurumları için öngördüğü "Devletin gözetim ve denetimine tabi" olma koşulunun gereğidir. Devletin gözetim ve denetimi, öncelikle, Anayasanın birinci fıkrasında belirlenen amaca ve ikinci fıkrasındaki esaslara uygunluğu içerir.

Yasada ve Anayasada belirlenen esaslar kapsamında ülkenin Yüksek öğretim etkinliğine kamu hizmeti biçimiyle katılabilen vakıfa, Yüksek öğretim kurumlarına hazineye ve olurları alınmak suretiyle kamu tüzel kişilerine ait arazi ve tesisler tahsis edilmesinde Anayasanın 130. maddesin ayrılık bulunmamaktadır. İptali istenen fıkra bu arazi ve tesislerin hangi amaçla tahsis edilebileceğini belirlediğine ve başka gerçek ya da tüzel kişilere devrini de yasakladığına göre, tahsisin koşullarının ve önemli esaslarının yasayla gösterilmesi ilkesine uyulduğu kabul edilmelidir. Bakanlar Kuruluna bırakılan, Yasadaki belirlenen esasların değerlendirilerek tahsis işleminin yapılmasıdır. Bu işlemin Yargı denetimine de bağlı olduğu düşünüldüğünde bu fıkra Anayasanın 130. maddesine aykırı bir yan görülmemektedir.

Anayasanın 161. maddesi bütçenin hazırlanmasına ve uygulanmasına ilişkin olup; konuyla doğrudan ilgili bulunmamaktadır.

2. Maddenin ikinci fıkrasının da, birinci fıkra açıkladığımız gerekçelerle Anayasanın 130. maddesine aykırı bir yanı bulunmadığı görüşündeyim.

3. Anayasa Mahkemesince verilen iptal kararı, vakıflarca kurulacak yüksek öğretim kurumları yoluyla yürütülen ya da yürütülecek öğrenim etkinliklerinin aksamasına ve bu yönüyle öğrenim faaliyeti biçimindeki kamu hizmetinin kesintisiz yürütülmesinde hukuksal boşluk doğmasına neden olabilir. Bu açıdan iptal kararının yürürlük tarihinin makul bir süreden sonra başlatılması gerekir.

Açıklanan nedenlerle verilen kararın yukarıda belirlenen bölümlerine karşıyım.

Üye

Yılmaz ALİEFENDİOĞLU

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1991/21

Karar Sayısı : 1992/42

1- 3.4.1991 tarihli ve 3708 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle değiştirilen 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun ek 2. maddesinin ikinci fıkrasının iptali istenmektedir. Bir vakıf, yükseköğretim kurumu kurma istemi ile başvururken, kuracağı kurumun adını da tesbit etmiş olacaktır. Kanun'un ek. 2. maddesinin ikinci fıkrasına göre adı vakıfça tesbit edilmiş olan bir yükseköğretim kurumunun üniversite olarak kabul edilip edilmemesi söz konusudur. Ek. 2. maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şartların var olduğunun tesbit edilmesi halinde vakıf yükseköğretim kurumu üniversite ola bilecektir.

Bu şartların tümünün bir vakıf yükseköğretim kurumunda gerçekleşmesi, üniversitelerin kanunla kurulması hakkındaki 2547 sayılı Kanun'un 5. maddesinde yeralan kurala uygun olarak vakıf yükseköğretim kurumunun da kanunla üniversite olmasını sağlamaktadır. Bu nedenle ek. 2. maddenin ikinci fıkrasındaki "üniversite adı verilir" deyimini vakıf yükseköğretim kurumunun adını koymak olmayıp üniversite niteliğinde bulunup bulunmadığının tesbitidir. Bu nedenle iptali istenen fıkrada yeralan "kanunla üniversite adı verilebilir." ifadesi, üniversitelerin kanunla kurulacağını öngören Anayasa hükmüne uygundur. Bu hükümle yapılacak olan ad verme değil, üniversite olup olmamasının tesbitidir. Bu nedenle Anayasa'ya aykırılık söz konusu değildir. Fıkranın iptali yönünde oluşan çoğunluk kararına katılmıyorum.

2- 2547 sayılı Yasa'ya 3.4.1991 günlü ve 3708 sayılı Yasayla eklenen ek. 18. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları hakkında Yılmaz ALİFENDİOĞLU'nun açıklamış olduğu karşıoya katılıyorum.

3- 2547 sayılı Kanun'un, bazı üniversitelerin özel statülü üniversiteler olmasını sağlayan ek. 19. maddenin iptali istenmektedir.

Özel statülü üniversite olması "bizim buluşumuz değildir. Bilhassa gelişmiş ülkelerde üniversiteler değişik statülerde kurulmakta, bunların bir kısmına yalnız lisans düzeyinde eğitim yapma, bir kısmına ise lisansa ek olarak yüksek lisans ve doktora düzeyinde de eğitim-öğretim yapma yetkisi verilmekte, özellikle teknolojinin çok hızlı ilerlediği çağımızda bazı üniversitelere özel mali serbesti verilerek, bunların çeşitli alanlarda yoğun bilimsel ve teknolojik araştırmalar yapmaları öngörülmektedir.

1961 Anayasası'nın 120. maddesinde Üniversitelerin kendileri tarafından seçilen organlar eliyle yönetileceği ve denetleneceği esası mevcut olmasına rağmen, aynı maddede "Özel Kanuna göre kurulan Devlet Üniversiteleri hakkındaki hükümler saklıdır." hükmü bu esasa bir istisna getirmiştir. İşte bu suretle Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nin hükümet tarafından atanan mütevelli heyetlerce yönetilmesi üniversiteye çok büyük ölçüde mali serbesti getirmiş ve bu üniversite çok kısa bir sürede uluslararası düzeyde bir eğitim-öğretim ve araştırma merkezi durumuna gelmiştir.

Bu nedenle Anayasakoyucu, 130. maddenin 9. fıkrasında, üniversitelerin, organları ile işleyişleri ve bunların görev yetki ve sorumlulukları devletin sağladığı mali kaynakların kullanılması dahil bir çok hususun düzenlenmesini Kanun'a bırakmıştır. Buna göre, gerek üst yönetim kurullarının kurulması, gerekse işletme hesabının tesisine ilişkin hususların kanunla düzenlenmesi Anayasa'ya aykırı değildir.

Özel statülü üniversitelerin üst yönetim kurulları tarafından yönetilecekleri, üst yönetim kurullarının toplumda temayüz etmiş kişilerden seçileceği hükme bağlanmıştır.

Esas Sayısı : 1991/21
Karar Sayısı : 1992/42

Özel statülü üniversitelerin işletme hesabının devlet denetimi dışında bırakıldığı iddiası da gerçek dışıdır. Ek. 19. maddede görüldüğü üzere bu hesabın denetimi Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nın çıkaracağı yönetmelik hükümlerine göre yapılacaktır.

Açıklanan nedenlerle ek. 19. maddenin iptali yönünde oluşan çoğunluk kararına katılmıyorum :

4- İptal konusu kanunun yürürlük tarihinin makul bir süreden sonra başlatılması yönünde Yılmaz ALİEFENDİOĞLU tarafından açıklanan karşıoya katılıyorum.

Üye

Yavuz NAZAROĞLU